

প্রজ্ঞা

বছরেকীয়া আলোচনী

২০২২-২৩ বর্ষ

প্রগতি মহাবিদ্যালয়, আগমনী

সম্পাদক
জয়দেব নাথ

Teaching Staff

Mr. Ganesh Ch. Saha

DR. Shah Alom Bepari

Mr. Ashrafal Hussain

Mr. Ajijul Hoque

Mr. Sankar Roy

Mr. Alimuddin Sk

Mr. Sunil Ch. Ray

Mr. Mozahar Ali

Mr. Mostafizur Rahman

Mrs. Mala Mazumdar

Mr. Tulshi Rabidas

Mrs. Nirmali Roy

Mr. Sajal Kr. Sen

Mr. Idris Ali

Mr. Mazibzr Rahman

Mr. Pronab Kr. Poddar

Mr. Moinul Hoque

Dr. Banashree Banarjee

Mr. Eunich Hoque

Mr. Saiful Islam Sarkar

Mrs. Smriti Roy

Mr. Mrinal Barman

Dr. Paromeshwar Ray

Dr. Mrinal Kanti Roy Sarkar

Dr. Abu Bakkar Mondal

Dr. Sanwar Hossain

Md. Moklesur Rahman

Mr. Amzad Ali Ahmed

Mr. Subhajit Saha

Mr. Ganesh Ch. Saha

Mrs. Madhusmita Chakraborty

প্রগতি মহাবিদ্যালয়, আগমনী

বার্ষিক আলোচনী

প্রজ্ঞা

২০২২-২৩ বর্ষ

শ্রীতি আর শুভেচ্ছাবে

প্রতি,

শ্রী/শ্রীমতী

জয়দেব নাথ
সম্পাদক
“প্রজ্ঞা”

Advisory Board

1. *Mr. Sunil Chandra Roy* (H.O.D. deptt. of Assamese)
2. *Mrs. Mala Mazumdar* (Asstt. Prof. deptt. of Assamese)
3. *Mr. Mrinal Barman* (H.O.D. deptt. of Sanskrit)
4. *Dr. Sanowar Hussain* (Asstt Prof. deott. of Arabic)
5. *Mr. Ashraful Hussain* (Asstt. Prof. deptt.of English)

Editoril Board

1. *Joydev Nath* Editor (Magazine Secretary)
2. *Subhangkar Barman* Member (General Secretary)
3. *Hiren Roy* Member (Asstt. General Secretary)
4. *Saniya Abedin* Member (Girls' Common Room Secretary)

Cover Page Designing, DTP & Printing :

*M/S. R. B. Offset Press, Agomani
(Opposite of Agomani Dev. Block)
Contact No. 8011177610*

Advisory Board

Mr. Sunil Chandra Roy
(H.O.D. Dept. of
Assamese)

Mrs. Mala Mazumdar
(Asstt. Prof. Dept. of
Assamese)

Mr. Mrinal Barman
(H.O.D. Dept. of
Sanskrit)

Mr. Ashraful Hussain
(Asstt. Prof. Dept. of
English)

Dr. Sanowar Hussain
(Asstt. Prof. Dept. of
Arabic)

Editorial Board

Joydev Nath
(Magazine Secretary)
Editor

Subhangkar Barman
(General Secretary)
Member

Hiren Roy
(Asstt. Gen. Secretary)
Member

Saniya Abedin
(Girls Common Room
Secretary)
Member

Union Body

Subhangkar Barman
General Secretary

Hiren Roy
Assistant General Secretary

Joydev Nath
Megazine Secretary

Abu Taleb Bepari
Social Service Secretary

Ajoy Sankar Roy
Game Secretary

Saniya Abedin
Girls Common Room Secretary

Utpal Roy
Boys Common Room Secretary

শ্ৰদ্ধাঞ্জলী

প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ জন্ম লগ্নেৰে পৰা বিভিন্ন দিশত সেৱা আগবঢ়াই যোৱা
প্ৰয়াত জ্ঞাত-অজ্ঞাত সকলো হিতাকাঙ্ক্ষী, অসমৰ শিক্ষা জগত উজ্বলাই
তোলা সমূহ বৰেণ্য ব্যক্তি সকলোৰ বিদেহী আত্মাৰ চিৰশান্তি
কামনা কৰি প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ
স্মৃতিগ্ৰন্থ “প্ৰজ্ঞা”ৰ
এই বিশেষ সংখ্যাটিৰে জনালোঁ
অশ্ৰুসিক্ত
শ্ৰদ্ধাঞ্জলী.....।

সূচীপত্ৰ

From The Principal's Desk	-i	গছ	/ দিগ্ৰী প্ৰধানী	-22
President's Message	-ii	ফুল	/ সমীৰ পাল	-22
A Message from Mr. Ganesh Ch. Saha, Co-ordinator IQAC	-iii	বিপ্লৱী	/ ফাৰহানা বহমান	-23
আলোচনী সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন	-iv	শেষ প্ৰান্তৰ প্ৰশ্ন	/ অৰ্চনা ৰায়	-23
		বসন্ত	/ কোয়ল সাহা	-24
		কোন আপোন কোন পৰ/ সূৰ্য বসাক		-24
		কোন আপোন কোন পৰ/ আৰিফা সুলতানা আহমেদ		-24

অসমীয়া বিভাগ

প্ৰবন্ধ

“ভাৰত বৰ্ষৰ বড়ো জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ অনুষ্ঠানৰ এটি পৰ্যালোচনা / প্ৰনব কুমাৰ পোদ্দাৰ	-1
কৰম পৰৰ আৰু বহাগ বিহু : এটি তুলনা মূলক আলোচনা / মালা মজুমদাৰ	-5
অসমীয়া সাহিত্যলৈ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱৰ অৱদান / শ্ৰী তুলসী ৰবিদাস	-8

আৰবী সাহিত্য নৱজাগৰণ

/ ড० মোঃ ছানোৱাৰ ছছাইন	-11
ভাৰতীয় সনাতন কালানুৱৰ্ত্ত মনিকা আৰু বৰ্ষ প্ৰতিপদ তিথি : এটি পৰ্যালোচনা / ড० পৰমেশ্বৰ ৰায়	-13

গল্প

“এৰি দিছে সপোন দেখা” / অৰ্চনা ৰায়	-17
---------------------------------------	-----

কবিতা

শ্বহীদ সকল / দিলৰুৱা পাৰবীন	-19
মৰম / ৰশ্মিতা ৰায়	-19
জীৱনৰ কথা / মাছুমা আহমেদ	-20
পথাৰ / সঞ্জিতা মণ্ডল	-21
মাঁ / পূজা মণ্ডল	-21

বাংলা বিভাগ

প্ৰবন্ধ

‘ডেল কানেগী এক ব্যতিক্ৰমী ব্যক্তিত্ব’ / ড० বনশ্ৰী ব্যানাজ্জী	-25
---	-----

গল্প

বাবাৰ প্ৰতি ভালোবাসা/ শ্ৰেয়া বসাক	-28
------------------------------------	-----

English Section

Macbeth in The Underworld of Mumbai / Ashraf Hussain	-29
S.T. Coleridge, A Supernaturalistic Poet in Romantic Age / Mr. Ganesh Ch. Saha	-36
The Conservation of Forests and Its Awareness / Dr Md. Abu Bakkar Mondal	-39
The Colours of Friendship / Joydev Nath	-42
Earth's Cry / Akash Kar	-42
Annual College Week-2023	-43

From the Principal's Desk.....

A magazine of an institution reflects the hidden writing talent and skill of the teachers and the thoughts who hardly have any opportunity to bring their literary creativity into light. From this perspective, I would thank the team of students and concerned teachers, without whose persevering efforts, the publication of the Magazine- "Pragya" would not have been published.

Writing is one of the most important skills, and the habit of writing may beget an author among the students. A magazine, in this context, plays a vital role in moulding the writing habit of the students. Literacy skills are not a reflection of intelligence or knowledge, but poor writing skill can cause a student to receive lower marks, even if they know a lot about the subject. Writing is an acquired skill that can be developed with time and practice through magazines, journals, blogs, media writing etc. Writing is such an acquired skill that even natural writers may need to practice. So, I encourage all of you not to miss the opportunity of writing some articles in magazines for your better writing perfection.

In the present context of globalization, the College must go ahead by the ladder of success boldly to overcome the Challenge of time. To achieve all its cherished objectives, we must labour hard in the days to come, Long Live "Pragya"

Dr. Basir Uddin Bepari
Principal,
Progati College, Agomani

President's Message,

"Education is the most powerful weapon to strife in life."

It is a pride for me to pen down a message for the annual College Megazine "Progya" of Progati College, Agomani. My heart fills with immense pleasure as I perceive the rapid progress of the College. The entire purpose of education is not to gain bookish knowledge only, but inculcate humanitarian values like social, moral courage, humality, patriotic, intrigrity etc. I believe in holistic education for the students relating with academics, co-curricular activities, sports education and life skills.

I extends my warm wishes to the Principal, staff and students of Progati College, Agomani to continue this journey on the way to excellence.

Mr. Jagannath Paul
President,
Governing Body
Progati Colleg, Agomani.

A message from Mr. Ganesh Ch. Saha

*Co-ordinator IQAC
Progya College, Agomani.*

Literature is a reflection of thought and feelings of human mind through which human society with its reality stand before the world wide stage. It has important role to set up a human society with peace and quite. From the encient era history proof that pen is mightier then the sward while a state has to face some kinds of crucial problems and revolutions.

College magazine is a part of literature. Perhaps each College of our Nation feels and publishes College Megazine every year. As like other College, Agomani shows its continuous performance in annual publication of College Megazine which is named "Progya" in which the student to and teachers of the College are able to bring in light their personal thought and feelings and in-formations about the college before the human society.

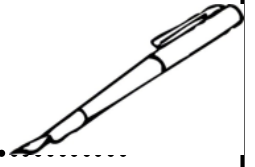
I am very pleased and thanks to the Student Union, Advisory board and Editorial Board of College Maegazine "Progya" of Progya College, Agomani for publication of "Progya" for the session 2022-23.

Regarding the publication of "Progya" my hearty request is layed to all the students, teachers and management that the number of participents in writ-ing will be gradually increased day by day and the megazine will be highlited in the heart of the human society as an important actor.

Thanks.

আলোচনী সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন.....

জয় জয়তে প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ সকলো সাহিত্য প্ৰেমীলৈ থাকিল মোৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা । আপোনালোকক জনাব পাৰি অতিকৈ আনন্দিত হৈছে যে অইন অইন বছৰৰ দৰে এই বেলিও আমি প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ বাৰ্ষিক আলোচনী “প্ৰজ্ঞা” প্ৰকাশ কৰিবলৈ ওলাইছো ।

বাৰ্ষিক আলোচনী “প্ৰজ্ঞা” হৈছে প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ দাপোন । এই আলোচনীৰ মাধ্যমত আমি মহাবিদ্যালয়খনৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী সকলোৰ শিক্ষা আৰু সাহিত্য সমন্নিতে গুণগত মান উন্নয়ন সম্পৰ্কে অবগত হব পাৰি । মহাবিদ্যালয়খনৰ বছৰেকীয়া কাৰ্য্য প্ৰণালী আৰু কৃতকাৰ্য্যতাৰ দলিল স্বৰূপ আমাৰ এই আলোচনী “প্ৰজ্ঞা” ।

“প্ৰজ্ঞা” আলোচনীখনে প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী তথা শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰী সকলোৰ ব্যক্তিগত আৰু সাহিত্যিক অনুভূতি, সাহিত্যিক অভিজ্ঞতা, মানসিক উৎকৰ্ষ সাধন, লিখনিৰ ধাৰা আৰু লিখনিৰ মাধ্যমত সৃষ্টিৰ ধাৰা বৰ্তাই ৰাখি মানব সমাজত দিবাকৰ যেন নক্ষত্ৰ হৈ প্ৰজ্জ্বলিত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে । এয়া আমি সকলো প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে গৌৰৱৰ বিষয় ।

প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ বছৰেকীয়া আলোচনী “প্ৰজ্ঞা” প্ৰকাশনী ধাৰা যেন অবিৰাম হৈ থাকে । পৰবৰ্তী প্ৰজন্মই যাতে এই ধাৰা অক্ষুন্ন ৰখাত ব্যৰ্থ নহয়, তাৰ বাবে ঈশ্বৰৰ কৃপা কামনা কৰি প্ৰথমতে ধন্যবাদ জনাইছো প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়ৰ সন্মানীয় অধ্যক্ষ মহোদয়, ৬০ বছৰ উদ্দিন ব্যাপাৰী দেৱক । তাৰ পিছত ধন্যবাদ জনাইছো আই, কিউ. এ. চি কো-অৰ্ডিনেডৰ তথা ইংৰাজী বিভাগৰ মুৰব্বী অধ্যাপক সন্মানীয় গনেশ চন্দ্ৰ সাহা দেৱক, তেখেতৰ আলোচনী প্ৰকাশনীৰ ক্ষেত্ৰত যৎপৰনাস্তি সহায়ৰ হাত আগবঢ়াই দিয়াৰ বাবে আমি ছাত্ৰ একতা সভাই সদায় কৃতজ্ঞ থাকিম । লগতে মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ থাকিল আলোচনী “প্ৰজ্ঞা”ৰ উপদেষ্টা মণ্ডলীলৈ আৰু মোৰ সহযোগী তথা আলোচনী সম্পাদনা পৰিষদৰ সদস্য সকললৈ । সদৌ শেষত মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনালো লিখক লিখিকা সকললৈ, যি সকলে নিজৰ লিখনিৰ দ্বাৰা আলোচনীখন চহকী কৰি মহাবিদ্যালয় খনক সমাজৰ বুকুত গৌৰৱান্বিত কৰিব পাৰিছে ।

যিয়ে নহঁওক এয়া মোৰ জীৱনৰ প্ৰথম অভিজ্ঞতা । জ্ঞাত-অজ্ঞাত ভুল-ত্রুটিৰ বাবে মোক মাৰ্জনা কৰিব । সদৌ শেষত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বছৰেকীয়া আলোচনী “প্ৰজ্ঞা”ৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যৎ কামনা কৰি মোৰ সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন এই খিনিতে সামৰিলোঁ । ইতি

জয়তু প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়
জয়দেব নাথ
আলোচনী সম্পাদক “প্ৰজ্ঞা”
প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়, আগমনী

প্ৰগতি মহাবিদ্যালয়, আগমনী

বাৰ্ষিক আলোচনী

প্ৰজ্ঞা

২০২২-২৩ বৰ্ষ

অসমীয়া বিভাগ

‘ভাৰতবৰ্ষৰ বড়ো জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ অনুষ্ঠানৰ

এটি পৰ্য্যালোচনা’

প্ৰনব কুমাৰ পোদ্দাৰ
সহ অধ্যাপক, অৰ্থনীতি বিভাগ

প্ৰকৃতিৰ মানসপুত্ৰ হিমালয় আৰু তাৰেই পাদদেশত অসম প্ৰদেশৰ অবিভক্ত গোৱালপাৰা আৰু পশ্চিমবংগৰ ডুয়াৰ্ছ অঞ্চল। ইয়াৰ মাজেদি বৈ গৈছে মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ, মানাহ, সোনকোষ, তিস্তা, তোৰ্ষা আদিকে কৰি বহু নদ-নদী। এই বিশাল পাহাৰ ভৈয়াম হৈছে নানা জাতি-উপজাতি জনগোষ্ঠীৰ বসবাস।

অসমৰ পশ্চিম প্ৰান্তত আৰু পশ্চিমবংগৰ ডুয়াৰ্ছতৰাই’ত বসবাস কৰা নানা জাতি-জনগোষ্ঠীৰ প্ৰধান জনগোষ্ঠী বড়োসকল। এই বৃহৎ অঞ্চলটোত বড়ো জনগোষ্ঠীৰ সামাজিক, সাংস্কৃতিক, ভাষা, ঐতিহ্যৰ এটি সুকীয়া অৱস্থান আছে। বৰ্তমান বড়োভূমি হিচাপে স্বীকৃত বড়োলেণ্ড টেৰিটোৰিয়াল কাউন্সিলৰ অন্তৰ্গত কোকৰাঝাৰ, উদালগুৰি, বাক্সা আৰু চিৰাঙ জিলাত এই জনগোষ্ঠীৰ অধিক লোকৰ বসবাস। ইয়াৰোপৰি অসমৰ বঙ্গাইগাঁও, গোৱালপাৰা আৰু পশ্চিমবঙ্গৰ জলপাইগুৰী আৰু আলিপুৰদুৱাৰ জিলাৰ বিশেষ কিছু

অঞ্চলত বড়োসকল বসবাস কৰে। এই অঞ্চলসমূহৰ বাহিৰেও ভাৰতবৰ্ষৰ আন অঞ্চলসমূহতো বড়োসকলে বসবাস কৰে। মঙ্গোলীয়ান প্ৰজাতিৰ জনগোষ্ঠী বড়োসকল নামনি অসম আৰু উত্তৰবংগৰ বিভিন্ন অঞ্চলৰ বহু যুগ ধৰি নিজস্ব কৃষ্টি সংস্কৃতিৰ ধাৰা বহন কৰি আহিছে। ইয়াৰ অংশ হিচাপে তেওঁলোকে কিছুমান উৎসব আৰু আচাৰ-অনুষ্ঠান পালন কৰে। বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত এইবোৰ অনুষ্ঠান বিভিন্ন অঞ্চলত অনুষ্ঠিত হোৱা পৰিলক্ষিত হয়।

বড়ো জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ অনুষ্ঠান :

বড়ো জনগোষ্ঠীৰ উৎসৱ অনুষ্ঠানবোৰ অতি প্ৰাচীন কালৰে পৰা পালিত হৈ আহিছে। এই অনুষ্ঠান সমূহক দুটা দৃষ্টিকোণেৰে আলোচনা কৰিব পাৰি। ইয়াৰ ভিতৰত ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতিৰ অনুষ্ঠানবোৰ যেনে বাথৌ পূজা আৰু প্ৰচলিত হিন্দু ৰীতিৰে আন জনগোষ্ঠীৰ সৈতে একেলগে পালন কৰা পূজা-পাতল সমূহ আছে।

আন কিছুমান উৎসৱ যেনে- বৈশাখ, গীথা-গীথে, দোমাচী ইত্যাদি বড়োসকলে ঋতুভিত্তিকভাবে পালন কৰে, যিবোৰত ধৰ্মীয় প্ৰভাৱ কম, সামাজিক প্ৰভাৱ বেছি। এইবোৰ অনুষ্ঠান সম্পূৰ্ণভাবে সাংস্কৃতিক মূলক য'ত নাচ-গান, ধেমালী, সাজপাৰ আদিৰ বিভিন্নতা থাকে।

ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানসমূহ :

বড়োসকলৰ ধৰ্মীয় উৎসৱসমূহ অতীতৰ পৰা প্ৰচলিত ৰীতি-নীতি অনুযায়ী পালন কৰা হয়। এই উৎসৱ অনুষ্ঠানবোৰ সনাতন পন্থাৰে কিছুমান প্ৰাকৃতিক নিয়ম-নীতি মানি বিভিন্ন অঞ্চলত বিভিন্ন সময়ত পালন কৰা হয়। ঠাই বিশেষে এই অনুষ্ঠানবোৰৰ অঞ্চল বিশেষে বিভিন্নতা দেখা যায়। অনুষ্ঠানবোৰ অসম আৰু উত্তৰবঙ্গৰ বিভিন্ন অঞ্চলত অন্যান্য জাতি জনগোষ্ঠীৰ লগত খাপ-খোৱাকৈ মিলাপ্ৰীতিৰে পালন কৰা হয়। এই ক্ষেত্ৰতো ভৌগোলিক বৈচিত্ৰতা আৰু বিভিন্নতা পৰিলক্ষিত হয়।

বাথৌ পূজা :

বাথৌ পূজাৰ লগত সংগতি ৰাখি বড়োসকলে খেৰাই আৰু গৰ্জো পূজা কৰে। পৰিবাৰ আৰু সমাজৰ কল্যাণ বিচাৰি লগতে খেতিত উন্নত ফল কামনা কৰি প্ৰতি বছৰতে ৰাজহুৱাভাৱে বা নিজাকৈ এইবোৰ পূজা পাতল কৰা হয়। দুয়োটা পূজাই কৃষিকাৰ্য্যৰ লগত সম্পৰ্কিত। খেৰাই পূজা চাৰিটাভাৱে কৰা হয় যেনে— (ক) দৰ্শন খেৰাই, (খ) উমৰাই খেৰাই, (গ) ফৌলো খেৰাই আৰু (ঘ) নৰৌণি খেৰাই। প্ৰথমটো খেৰাই

পূজাত মাইনাও বা লক্ষ্মীক ধন আৰু কল্যাণৰ অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী মানি পূজা কৰা হয়। যাৰ কাৰণে ইয়াক লক্ষী খেৰাই বুলিও কোৱা হয়। দ্বিতীয়টো, বাৰিষা কালত যেতিয়া আছ ধান ৰোৱা হয় তেতিয়া, তৃতীয়টো মাঘ মাহৰ পূৰ্ণিমা তিথিত আৰু অন্তিমটো খেৰাই পৰিবাৰত যেতিয়া কোনো সমস্যা বা দুৰ্যোগ আহে তেতিয়া মানস কৰি কৰা হয়।

গৰ্জো পূজা বাথৌ পূজাৰে আন এটা ভাগ। যিসকল দেৱ-দেৱীয়ে অপদূত হিচাপে আহি গাঁওত আশ্ৰয় লয় আৰু বেমাৰ-আজাৰ আদি সৃষ্টি কৰে সেইবোৰক আতৰাৰ বাবে এই পূজাৰ আয়োজন কৰা হয়।

বাথৌ পূজা পদ্ধতি : বাথৌ পূজা জনগোষ্ঠীৰ অতি পুৰণি উৎসৱ। বাথৌ হৈছে বড়োসকলৰ উপাস্য দেৱতা। বড়ো ভাষাত 'বা' শব্দৰ অৰ্থ হৈছে পাঁচ আৰু 'থৌ' শব্দৰ অৰ্থ হৈছে গভীৰ দাৰ্শনিক চিন্তা। ইয়াত পাঁচটা উপাদান আছে যেনে- 'বাৰ' বা বায়ু, 'স্বান' বা সূৰ্য, 'হা' বা মাটি, 'ওৰ' বা অগ্নি আৰু 'অখৰাঙ' বা আকাশ। এই উপাদান কেইটা সৃষ্টিৰ মূল।

বাথৌ পূজাত বাথৌ বৌৰাই'ক উপাস্য দেৱতা হিচাপে মনা হয়। 'বৌৰাই' মানে বয়োজেষ্ঠ অৰ্থাৎ শ্ৰেষ্ঠ। উল্লেখিত পাঁচটা উপাদানৰ সৃষ্টিকৰ্তা হৈছে বাথৌ বৌৰাই। বাথৌ পূজাৰ নিৰ্দিষ্ট কোনো মন্দিৰ নাথাকে। অস্থায়ীভাৱে পাহাৰ বা ভৈয়ামৰ এটা নিৰ্দিষ্ট ঠাই বাছনি কৰি মণ্ডপ বনাই বেদী স্থাপন কৰি উপবাসত থাকি পূজাৰ আয়োজন কৰা হয়। মণ্ডপত বাথৌ

বেদীৰ পশ্চিমে বড়োসকলৰ আদি পুৰুষ মৌনসিং বৌৰায়ে আৰু মৌনসিং সিং হৰৈৰ আসন পতা হয়। মূলবেদীৰ সমুখত এখন কলপাত পাতি তামোল-পাণ আৰু এক আঁথি কল ৰাখি ধূপ-ধূনা আৰু চাঁকি জ্বলোৱা হয়। ইয়াৰ পিছত পুৰোহিতে নানাবিধ ধাতু আৰু তুলসী, চন্দন আদিৰ জৰিয়তে শান্তি পানী তৈয়াৰ কৰে আৰু বেদীৰ চাৰিওপিনে ছটিয়াই দিয়ে। বেদী স্থাপনৰ পিছত বড়োসকলে দেৱতাৰ গছ সিজৌ'ৰ ডাল আনি পোতা হয়। সিজৌ হৈছে পবিত্ৰ আত্মাৰ গছ আৰু ই পঞ্চভূতৰ প্ৰতীক। 'বাথৌ বীৰাই'ৰ জীৱন্ত ৰূপ বুলি 'সিজৌ গছ'ক ভক্তিৰে পূজা সেৱা আগবঢ়োৱা হয়। মণ্ডপক সজোৱাৰ উদ্দেশ্যেৰে জেওৰা বা খুটি পুতি কামিৰে বান্ধি ইয়াক সজোৱা হয়। বড়োসকলৰ ধৰ্মীয় বিশ্বাস মতে পঞ্চভূতৰ পৰাই বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ সৃষ্টি, সেয়ে কুকুৰাৰ কণী বাথৌ বেদীৰ তলত স্থাপন কৰা হয়। জগতত সমতা ৰক্ষাৰ বাবে সত্যৰ প্ৰতীক শিল স্থাপন কৰা হয়। সিজৌ গছ ডালক এঁৱা সুতাৰে মেৰিয়াই দিয়া হয় যাক প্ৰেমৰ প্ৰতীক বুলি মনা হয়। ৰাজহুৱাভাৱে যেনেকৈ বাথৌ পূজা কৰা হয়- গৃহস্থই মানস কৰি ঘৰৰ চোতালতো বাথৌ বেদী স্থাপন কৰি এই পূজা কৰে। বাথৌ পূজাত পূৰ্বতে বলি দিয়া পৰম্পৰা আছিল যদিও বৰ্তমানে ইয়াক উঠাই দিয়া হৈছে। পূজাত নানা বিধৰ ফলমূল, মাহ-প্ৰসাদ, পিঠাগুৰি, চাউল, মিঠাতেল, ধূপ-ধূনা, চাকি, অগৰু-চন্দন আদিৰ ব্যৱহাৰ হয়। বাথৌ পূজাত ওজা এজন থাকে তেওঁ পূজাৰ তদাৰক কৰে। পূজাস্থলীত বাদ্য বজোৱা হয়

আৰু এগৰাকী দেওধনী নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে। পূজাৰ অন্তত প্ৰসাদ বিতৰণৰ মাজেৰে পূজাৰ সামৰণি হয়।

ঋতুভিত্তিক উৎসৱ-অনুষ্ঠান :

বড়ো জনগোষ্ঠীৰ বৈশাণ্ড আৰু গীথা-গীথৈ উৎসৱ :

বৈশাণ্ড বড়োসকলৰ বিহু বুলি জনাজাত। বড়ো সমাজৰ ৰংচঙীয়া সংস্কৃতিত বৈশাণ্ডৰ লগতে গীথা-গীথা অতি উৎসাহেৰে উখল-মাখল পৰিৱেশত পালন কৰা হয়। আৰম্ভণিতে বছৰৰ শেষত চ'ত মাহৰ সংক্ৰান্তিত ঘৰৰ গৰু-ছাগলীক গা ধোৱা হয় আৰু বিভিন্ন শাক-পাচলিৰ আঞ্জা বনাই গীথা-গীথৈ উৎসৱ আয়োজন হয়। বড়োসকলৰ সমাজত বিশ্বাস যে চ'ত মাহৰ শেষ দিনাত বিভিন্ন শাক খালে মানুহ নিৰোগী হয় আৰু মন সতেজ থাকে। ওচৰ চুবুৰীয়াক নিমন্ত্ৰণ কৰি গীথা-গীথৈ অতি আনন্দৰে পালন কৰে। পিছ দিনা ব'হাগ মাহৰ প্ৰথম দিনটোৰ পৰা অসমীয়া জনগোষ্ঠীয়ে যেনেদৰে ব'হাগ বিহু পালন কৰে বড়োসকলে বৈশাণ্ড অতি উৎসাহে নৃত্য, গীত-মাতেৰে পালন কৰে। 'বৈশাণ্ড'ৰ 'বৈশা' শব্দৰ অৰ্থ হ'ল বছৰ আৰু 'আণ্ড' শব্দৰ অৰ্থ হ'ল আৰম্ভণি। বছৰৰ আৰম্ভণিতে বড়োসকলে ঘৰ-দুৱাৰ পৰিষ্কাৰ কৰি উপাস্য দেৱতা বাথৌ দেৱৰ সেৱা কৰে। ইয়াৰ পিছত পৰিয়ালত থকা জৈষ্ঠ ব্যক্তিসকলক সেৱা জনাই উৎসৱৰ দিনবোৰ অতিবাহিত কৰে।

এই সময়ছোৱাত বড়ো জনগোষ্ঠীৰ ছোৱালীয়ে জাতীয় পোষাক দোখনা-চাদৰ, আৰনাই আদি পৰিধান

কৰে আৰু নানাবিধ বাদ্যযন্ত্ৰ বজাই বাগৰুন্মা নৃত্য পৰিবেশন কৰে।

‘দোমাচী’ উৎসৱ :

ঋতুভিত্তিক অনুষ্ঠান ‘দোমাচী’ বড়োসকলৰ অতি মৰমৰ লোক উৎসৱ। পহু মাহৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনা আৰু মাঘ মাহৰ সাত দিনলৈকে ‘দোমাচী’ উৎসৱ চলি থাকে। অসমীয়া সমাজৰ ভোগালী বিহুৰ লগত এই উৎসৱৰ যথেষ্ট সামঞ্জস্য আছে। কৃষি ভিত্তিক হোৱা হেতু এই উৎসৱৰ ভোগৰ প্ৰাচুৰ্য্যতা থাকে আৰু ঘৰে ঘৰে খোৱা-লোৱাৰ, সাজপাৰ আৰু নৃত্য-গীতৰ আয়োজন হয়। ‘দোমাচী’ যেতিয়া অনুষ্ঠিত হয় তেতিয়া বড়ো জনগোষ্ঠীৰ মানুহৰ ঘৰত অভাৱ নাথাকে কাৰণ ভৰালত শস্য মজুত থাকে। পুহ মাহৰ সংক্ৰান্তিত চাউলৰ গুৰিৰে গৰু-ছাগলীক বাঁহৰ চুঙাৰে ছাপ দিয়া হয়। ‘দোমাচী’ৰ প্ৰথম দিনটোত ভেলাঘৰ বনাই অগ্নি দেৱতাক সেৱা জনাই জুই নিষ্ক্ৰমণ কৰে আৰু সকলোৱে গা ধুই ভেলাঘৰ পোৱাৰ উৎসৱত অংশ গ্ৰহণ কৰে।

পৰৱৰ্তী দিন কেইটাত বড়োসকলে নানা বিধ খাদ্য সম্ভাৰৰ আয়োজন কৰে আৰু আলহীক নিমন্ত্ৰণ কৰি ভোজ খোৱায়। এনেদৰে বড়োসকলৰ দোমাচী উৎসৱৰ দিনবোৰ অতিবাহিত হয়।

সামৰণি : বড়ো জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত ভাৱে পালন কৰি অহা উৎসৱবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ’ল যিবোৰ প্ৰত্যক্ষ অথবা পৰোক্ষভাৱে হিন্দু ধৰ্ম মতৰ লগত সন্মত থকা বুলি ক’ব পাৰি। বড়ো জনগোষ্ঠীৰ এটি বৃহৎ অংশ খ্ৰীষ্টান ধৰ্মাৱলম্বী। তেওঁলোকে নিজাববিয়া ভাৱে খ্ৰীষ্টমাচ ডে- গুড ফ্ৰাইডে আদি উৎসৱ পালন কৰে। হিন্দু বড়োসকলে অন্যান্য হিন্দু ধৰ্মাৱলম্বী লোকৰ সৈতে মিলাপ্ৰীতিৰে দুৰ্গাপূজা, দিপাৱলী, হোলী আদি উৎসৱও পালন কৰে। দৰাচলতে বড়ো সকলে সাংস্কৃতিক ভাৱধাৰাৰে নিজা উৎসৱ সমূহৰ মৰ্য্যাদাক অক্ষুন্ন ৰাখি সকলো উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰে। ●

কৰম পৰৱ আৰু বহাগ বিহু : এটি তুলনামূলক আলোচনা

মালা মজুমদাৰ
অসমীয়া বিভাগ

সাহিত্যই লিখিত ভাষাৰ পৰিমাৰ্জিত ৰূপ পোৱাৰ আগতে সহজ সৰল হোজা জনসমাজে মুখে মুখে বিভিন্ন গীত-মাত ৰচনা কৰি সামূহিক জীৱনৰ অভিব্যক্তি প্ৰকাশ কৰি লোক সাহিত্য সৃষ্টি কৰিছিল। লোক সাহিত্যৰ যোগেদি সেই জাতিটোৰ ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, গীত-মাত আদিৰ বিষয়ে সম্যক জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰি।

অসম তথা অসমীয়া জাতিৰ এক বৃহত্তম জনগোষ্ঠী হৈছে চাহ জনগোষ্ঠী। এই বৃহত্তম জনগোষ্ঠীৰ কথিত ভাষা 'সাদ্ৰী' কোনো লিখিত ৰূপ বৰ্তমানলৈকে নাই যদিও তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ থকা বিভিন্ন লোকগীত, সাধুকথা, প্ৰবাদ, ফঁকৰা-যোজনা আদিৰ যোগেদি চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোক সাহিত্যৰ বিষয়ে এক সুন্দৰ ধাৰণা কৰিব পৰা যায়। বিশ্বৰ লোক সাহিত্যৰ প্ৰথম সৃষ্টিয়েই হৈছে লোকগীতৰ যোগেদি। প্ৰাচীন ভাৰতীয় সাহিত্যলৈ দৃষ্টিপাত কৰিলেই ইয়াৰ বাস্তৱ সত্যতা উপলব্ধি কৰিব পাৰি। অসমৰ চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোক সাহিত্যক 'গীতি সাহিত্য' ৰূপে অভিহিত কৰিব পাৰি। কিয়নো চাহ জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল চিৰদিনৰ কাৰণে নিজৰ আত্মীয় স্বজন তথা জন্মস্থান এৰি আহি যেতিয়া অসম পায় তেতিয়া তেওঁলোকে অনুতপ্ত- এয়া কি হ'ল বুলি আৰু তেতিয়াই তেওঁলোকৰ মুখেৰে নিগৰি আহিল গীতৰ কলি, কিয়নো গীতেই একমাত্ৰ মাধ্যম যাৰ জৰিয়তে নিজৰ সুখ-দুখ, প্ৰেমপ্ৰীতি, আশা-নিৰাশৰ সুন্দৰ প্ৰতিচ্ছবি ফুটাই তোলাৰ লগতে মনলৈ এক নিৰ্মল আনন্দই ত্ৰীয়া কৰি নিজকে পাহৰাই ৰখাৰ এক উৎকৃষ্ট ঔষধি আৰু সেই কাৰণে চাহ মজদুৰ সমাজত ঝুমৰ গীত আৰু টুচু গীতে সাৰ্বজনীনতা লাভ কৰিছে যেনেকৈ

অসমত বিহুগীতে সাৰ্বজনীনতা লাভ কৰিছে। এই প্ৰবন্ধটোৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে ঝুমৰ গীত, কৰম পৰৱ, টুচু গীত আদিয়ে চাহ জনগোষ্ঠীৰ বুকুত আনন্দৰ টো তুলি সাৰ্বজনীনতালৈ যিদৰে গতি কৰিছে ঠিক তেনেদৰে অসমীয়া জাতিৰ ব'হাগ বিহুত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা বিহুগীতে ডেকাগাভৰু, লৰা-বুঢ়াৰ বুকুত খলকনি তুলি সৰ্বজনপ্ৰিয় হৈ পৰিছে তাৰেই এটি তুলনামূলক আলোচনা কৰা প্ৰয়াস কৰা হৈছে প্ৰবন্ধটিৰ জৰিয়তে।

অসমীয়া জাতিৰ অতিকৈ আপোন বহাগ বিহু যেনেকৈ এক কৃষি উৎসৱ, তেনেকৈ চাহ জনগোষ্ঠীৰ কৰম পূজাও তদ্ৰূপ এক কৃষি উৎসৱ। দুয়োটা উৎসৱেই কৃষিৰ লগত জড়িত। বহাগ বিহু আৰম্ভ হয় চ'তৰ সংক্ৰান্তিত। কিন্তু কৰম পূজা অনুষ্ঠিত হয় ভাদ মাহৰ শুক্ল একাদশীত। কহুৱা বন ফুল দেখিলে চাহ জনগোষ্ঠীৰ নকৈ বিয়া হৈ অহা বোৱাৰীজনীৰ মন দুখত ভাৰাক্ৰান্ত হৈ পৰে। কাৰণ কহুৱা ফুল ফুলা মানেই ভাদ মাহ সমাগত, আৰু কৰম পূজাও সন্মুখত। গতিকে বোৱাৰী জনীয়ে কৰম পূজাত ঝুমৰ গীত গাই নাচিবলৈ নোপোৱাৰ বেজাৰত হা-হতাশ কৰিছে। ঠিক একেদৰে বহাগ বিহুত কপৌ ফুল, তগৰ ফুল নুফুলালৈকে বিহুবলীয়া ডেকা-গাভৰুৰ মন হা-হতাহ কৰি ফুৰে। কিয়নো নিজৰ প্ৰিয়জনৰ খোপাত গুজি দিবৰ বাবে কপৌ, তগৰ আদি ফুল নুফুলা দেখি। মুঠতে কৰম পৰৱ আৰু বিহুগীত দুয়োটাতেই প্ৰকৃতিৰ লগত নিবিড় সম্পৰ্ক আছে।

বহাগ বিহু এটি ঋতু উৎসৱ। বসন্তৰ আগমনৰ লগে লগে প্ৰকৃতিয়ে যৌৱনৰ শোভা ধাৰণ কৰে। কোকিলৰ কুজন, বাৰিষাৰ আগমন সূচক মেঘৰ গৰ্জনে প্ৰকৃতি জগতক মাদকতাৰ সৃষ্টি কৰে।

কৃষিজীৱী মানুহেও প্ৰকৃতিৰ লগত সঙ্গতি ৰাখি ঋতু উৎসৱ পালন কৰে। বহাগ বিহক প্ৰজননৰ উৎসৱ বুলিও ক'ব পাৰি। বৰষুণ সংস্পৰ্শত পৃথিৱী শস্য সম্ভৱা হয়। উদং পথাৰৰ বুকুত ডেকা-গাভৰুৱে যৌৱনৰ নাচ নাচে সৃষ্টিত অক্ষৰ সিঁচে। সেই কাৰণেই বিহুগীত বিলাকত যৌৱনৰ আমনি কৰা প্ৰণয়াত্মক সুৰ বিৰাজমান। আকৌ চাহ জনগোষ্ঠীৰ কৰম পৰৱৰ স্থানত ডেকা-গাভৰুৱে যৌৱনৰ নাচ-নাচে সৃষ্টিৰ পাতনি মেলে উদ্দাম কামনা বাসনাত মতলীয়া হৈ। কিন্তু কৰম পৰৱৰ সাত বা নদিনৰ আগলৈকে কৰমতীসকলে এক সাত্বিক মনোভাৱেৰে পুখুৰীৰ পাৰতে অলপমান ঠাই পৰিষ্কাৰ কৰি নতুন পাচি এটাত একাজনিকৈ বালি ভৰাই গাপা ধুই ধূপ-ধূনা জ্বলাই কৃষি কৰ্মৰ প্ৰতীক বুট, মাটিমাহ, ঘেহু আদি বালি ভৰোৱা পাচিত সিঁচি দিয়ে অঙ্কুৰিত হবলৈ। সিঁচি দিয়া বীজবোৰ অংকুৰিত হৈ বাঢ়ি আহিলে তেওঁলোকৰ মানস কৰা ফল প্ৰাপ্তিত আশাৰ সঞ্চাৰ কৰে আৰু ভাদ মাহৰ শুক্লা একাদশীত গৃহস্থজনে ঘৰত নীতি নিয়মেৰে শ্ৰীকৃষ্ণৰ প্ৰতীক কদম গছৰ ডাল বা বাঁহ গছৰ আগ কাটি আনি চোতালত পুতি আল্পনা আঁকি ধূপ-ধূনা, চাকি-বন্তি জ্বলোৱাৰ পাছত বয়স্থ ব্যক্তি এজনৰ মুখত কৰম পূজাৰ ব্যাখ্যা শুনাৰ পাছত আৰম্ভ হয় ঝুমৰ নৃত্য। কৰমতী সকলে নিজকে উজাৰি নৃত্য কৰে ঝুমৰ গীতৰ সুৰত মতলীয়া হৈ। ঝুমৰ গীতৰ সুৰ শুনি ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ীৰ লগতে বোৱাৰী সকলো ঘৰৰ পৰা ওলাই আহি নৃত্যত ভাগ লয়। তেনেদৰে বহাগ বিহুতো ঢোল-পেঁপাৰ মাত শুনি বিহুবলীয়া ডেকা-গাভৰু, জীয়াৰী-বোৱাৰী ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহে।

চাহ জনগোষ্ঠীৰ কৰম পৰৱৰ ঠাইখিনি এক সমন্বয়ৰ ঠাই। কিয়েনো চাহ জনগোষ্ঠীৰ কৰম পূজাৰ থলীলৈ নিজৰ মনৰ মানুহ বা মানুহজনীক নিজৰ মনৰ কথা, মনৰ ভাব প্ৰকাশ কৰে ঝুমৰ গীতৰ যোগেদি। প্ৰেম-পীৰিতিত জাত-পাতৰ বিচাৰ নামানে নানা বাধা অতিক্ৰম কৰি নতুনক আদৰি লয় চিৰ জীৱনৰ কাৰণে চাহ

জনগোষ্ঠীৰ ডেকা গাভৰুৱে ঝুমৰ থলীৰ পৰাই। অসমীয়া ডেকা-গাভৰুৱেও বিহুতলীৰ পৰাই নিজৰ মনে বিচৰা জনক পলুৱাই নি নতুন জীৱনৰ পাতনি মেলে। বিহু যেন প্ৰেম পীৰিতিত এক বিবাহ থলী। বিহু নৃত্যৰ সুৰুঙাতে প্ৰেমিক জনক প্ৰেমিকাই থুৰীয়া তামোলৰ লগত বিহুৱানখনে লুকাই উপহাৰ দি নিজৰ মনৰ ভাৱ ব্যক্ত কৰে।

বিহুতলীত ডেকা-গাভৰুৱে ঢোল-পেঁপাৰ মাতত ৰ'ব নোৱাৰি বিহুগীতৰ সুৰে সুৰে যেনেকৈ যৌৱনৰ উদ্দামত মত্তহৈ প্ৰণয়ৰ নাচ নাচে তেনেকৈ বিহুতলীতেই পোৱা-নোপোৱা, হৰ্ষ-বিষাদৰ গীতৰ সুৰো ধ্বনিত হোৱা দেখা যায়। তেনেকৈ চাহ জনগোষ্ঠীৰ সমাজতো কৰম পূজাৰ থলীত মাদলৰ তালে তালে কৃষিজীৱি চাহ শ্ৰমিকে অসমলৈ আহি শোষিত বঞ্চিত হোৱাৰ এক কৰুণ বৰ্ণনা ঝুমৰ গীতৰ যোগেদি অন্তৰ উজাৰি গীত গাই নিজৰ দুখ-যত্ননাৰ কথা পাহৰিব বিচাৰে।

বিহু নৃত্য আৰম্ভ কৰাৰ আগতে যোজনা একাকি যেনেকৈ প্ৰথমে সৰস্বতী দেৱীৰ আৰাধনা কৰাৰ লগতে জ্যেষ্ঠজনৰ সেৱা কৰিব লাগে। তেনেদৰে ঝুমৰ নৃত্য আৰম্ভ কৰাৰ আগতে বন্দনা এফাঁকি গাই তাৰ পাছত মূল নৃত্য আৰম্ভ কৰা হয়। বিহুগীত এটি শেষ হোৱাৰ পাছত অন্য এটি বিহুগীত আৰম্ভ কৰাৰ আগতে যেনেকৈ যোজনাৰে আৰম্ভ কৰে ঠিক তেনেদৰে ঝুমৰ গীততো যোজনা অৰ্থাৎ খেমটা গীত গোৱাৰ পিছতহে অন্য ঝুমৰ গীত গোৱাৰ নিয়ম।

সময়ৰ গতি সলনি হোৱাৰ লগে লগে বিহুগীতৰ সুৰো সলনি হোৱাৰ দৰে ঝুমৰ গীতৰ সুৰো সলনি হবলৈ ধৰিছে। সহজ-সৰল গ্ৰাম্য জীৱনৰ চোতালত পৰা গৈ যেতিয়া নগৰ অঞ্চলৰ মঞ্চত উঠিবলৈ ধৰিলে। আজিৰ আধুনিক সমাজে বহাগ বিহুৰ ছঁচৰি গীত আৰু বনগীতৰ পাৰ্থক্য ধৰিব নোৱাৰি বিহুগীত বুলি যেনেকৈ বনগীতকে গৃহস্থৰ চোতালত গাইছে, তেনেকৈ চাহ

জনগোষ্ঠীয়ে আধুনিকতাৰ সাজ পিন্ধি বৈঠকখান, খেমতা আদিৰ পাৰ্থকে ধৰিব নোৱাৰি সকলোৰে সানমিহলি কৰা দেখা যায়। ফলত বুমুৰ গীতৰ ৰূপেই সলনি হৈ পৰা লক্ষ কৰা যায়।

অৱশেষত ক'ব পাৰি যে যেতিয়ালৈকে অসমৰ বিহু থাকিব অসমীয়া জাতি জীয়াই থাকিব আৰু বুমুৰ থকালৈকে চাহ জনগোষ্ঠী জীয়াই থাকিব। আমি নিজৰ দেশখনক আৰু দেশৰ অন্তৰ্গত জনগোষ্ঠী তথা তেওঁলোকৰ সংস্কৃতিৰ বিষয়ে দেশখনক

সংস্কৃতিবান ৰূপে গঢ় দিব পৰা যাব। সৰ্বশেষত সেয়েহে কব বিচাৰো যে বহাগ বিহুৱে যেনেকৈ সমগ্ৰ অসমবাসীক একতাৰ দোলেৰে বান্ধি ৰাখিছে, ঠিক তেনেকৈ চাহ জনগোষ্ঠীৰ সমাজখনকো কৰম পৰৱৰ্ত্ত বুমুৰ গীতে জাতি ভেদৰ প্ৰাচীৰ আঁতৰাই একতাৰ দোলেৰে বান্ধি ৰাখিব পৰাটো সংস্কৃতিৰ এক অমূল্য অৱদান। ○

অসমীয়া সাহিত্যলৈ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱৰ অৱদান

শ্ৰী তুলসী ববিদাস

সহঃ অধ্যাপিকা অসমীয়া বিভাগ

আৰম্ভণি : অসমৰ সাংস্কৃতি জগতৰ ভোটাতৰা জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱৰ একাধাৰে কবি, সাহিত্যিক, সঙ্গীতজ্ঞ, নাট্যকাৰ, বোলছবি নিৰ্মাতা আৰু সংগ্ৰামী ৰাজনীতিবিদ। তেখেতে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ লগতে জাতিসত্ত্বাৰ অস্তিত্ব ৰক্ষাৰ বাবে সংগ্ৰামশীল মানসিকতাৰ পৰিপোষক আছিল। অসমীয়া সমাজৰ স্বাভিমান বৰ্ধন কৰা, পৰাধীনতাৰ গ্লানি সহিষ্ণু অসমী আইৰ সন্তানসকলক ইংৰাজৰ হাতৰ পৰা একুৱাই স্বাধীন অসমৰ নাগৰিক হিচাপে গঢ় দিবলৈ প্ৰয়োগ কৰা কৌশলৰ দৰে অসমীয়া লোকসকলক কবিতা, নাটক, বোলছবিৰ কাহিনী শুনাই জনজাগৰণৰ পৰিৱেশ গঢ়িছিল আৰু ইংৰাজৰ বিৰুদ্ধে যুঁজি দেশখনক স্বাধীন কৰাৰ লগতে শান্তিময় কৰি তুলিছিল।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ আৰু পিতৃপৰিচয় : ১৯০৩ চনৰ ১৭ জুন তাৰিখে ডিব্ৰুগড় জিলাৰ মদাৰখাত মৌজাৰ তামোলবাৰী চাহ বাগিছাত জন্ম গ্ৰহণ কৰা জ্যোতি প্ৰসাদ বেপাৰী আগৰৱালা উপাধিধাৰী পৰিয়ালৰ সদস্য। ইংৰাজে অসমলৈ অহাৰ কিছুদিন পিছতেই ৰাজস্থানৰ “কেড়” গাঁওৰ পৰা বেহা-বেপাৰৰ উদ্দেশ্যে নৱৰঙ্গ আগৰৱালাই অসমলৈ আহিছিল। উদাৰ আৰু মানৱতাবাদী পুৰুষ নৱৰঙ্গ আগৰৱালাই উত্তৰ-পূবৰ এই মনোৰম ভূমিখণ্ডতে নিগাজীকৈ বাস কৰিবলৈ লয়। তেওঁ পুত্ৰ বিখ্যাত প্ৰকাশক হৰিবিলাস আগৰৱালা (জন্ম ১৮৪২ মৃত্যু ১৯১৬) তেওঁৰ প্ৰথম পুত্ৰ চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা (১৮৬৭-১৯৩৮ খ্ৰীষ্টাব্দ), ২য় পুত্ৰ অজ্ঞাত আৰু তৃতীয় পুত্ৰ পৰমানন্দ আগৰৱালাৰ পুত্ৰ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা (১৯০৩-১৯৫১ৰ ১৭ জানুৱাৰী চনত)ৰ মাতৃ কিৰণময়ী।

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ অৱদান বা কৃতিত্ব : তেওঁ ১৪ বছৰ বয়সতেই ১৯১৭ চনত অনন্ত কন্দলিৰ ‘কুমাৰ হৰণ’ কাব্যৰ উষা অনিৰুদ্ধৰ প্ৰণয় কাহিনীৰ আলমলৈ নিসঙ্গ সৃষ্টিৰে “শোণিত কুঁৱৰী” কাব্যময় নাট ৰচনা কৰে। মাদলৰ মধুৰ শব্দ ঝুমুৰ নাচোনৰ ৰঙুক-জুগুক সুৰ-সঞ্চাৰ, তাল-মানে তেওঁৰ শৈশৱৰ মনোৰাজ্যত সংগীতৰ ভাৱ-বস, অনুভূতিৰ সৃষ্টি কৰি শিশু কালতেই তেওঁক শিল্পীৰ জীৱন্ত ৰঙ্গমঞ্চত প্ৰৱেশ কৰাইছিল। “শোণিত কুঁৱৰী” সংগীত আৰু নৃত্য প্ৰধান ঐতিহাসিক নাটক। নাটকখনত শোণিতৰাজ বানাসুৰৰ জীয়ৰী উষা আৰু দ্বাৰকাধীশ শ্ৰীকৃষ্ণৰ নাতি অনিৰুদ্ধৰ প্ৰেম বৈচিত্ৰ্যৰ বিৱৰণ পোৱা যায়। প্ৰখ্যাত অসমীয়া নাট্যকাৰ প্ৰাধ্যাপক অতুল চন্দ্ৰ হাজৰিকা দেৱৰ ঐতিহাসিক গ্ৰন্থ “মঞ্চলেখা”ত উল্লেখ কৰা মতে “শোণিত কুঁৱৰী” নাটকত লেখকে নিজে উষাৰ সখীয়েক চিত্ৰলেখাৰ চৰিত্ৰত অভিনয় কৰিছে। তেখেতে "Jyotiprosad the Dramatist Artist নামৰ Thesis খনত লিখিছে In Jyotiprasad Agarwala the Assamese drama attains creativity, dynamism and modernity. Through him Assamese drama reaches an epoch symbolising a distinct departure with the past and resurgence of originality and modernism. "(Devatirtha p. 9-159) সুপ্ৰসিদ্ধ কবি, সমালোচক তথা অসম সভাৰ প্ৰাক্তন অধ্যক্ষ মহেন্দ্ৰ বৰাদেৱে “নাট্য শিল্পী জ্যোতিপ্ৰসাদ” প্ৰবন্ধত লিখিছে যে “শোণিত কুঁৱৰী অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ এক অতি বিৰল ঐশ্বৰ্য্যময় শিল্পকৃতী।” জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱে ২১ বছৰ বয়সত (১৯২৪/২৬ চন) লিখা

দ্বিতীয়খন নাটক “কাৰেঙৰ লিগিৰি”ৰ ভূমিকাত লিখিছে যে এই নাটকখন আজিৰ পৰা ১০ (দহ) বছৰ পূৰ্বতে লিখা এখন চৰিত্ৰপ্ৰধান কাল্পনিক নাটক। তেখেতৰ তৃতীয়খন নাটক “ৰূপালীম”। ১৯৩৬ চনত প্ৰকাশিত নাটকখনৰ ভূমিকাত তেখেতে লিখিছে “শোণিত কুঁৱৰী” নাটকখন ১৪ ৰ পৰা ১৭ বছৰৰ ভিতৰত, “কাৰেঙৰ লিগিৰি”- ২১ ৰ পৰা ২৩ বছৰৰ ভিতৰত আৰু ৰূপালীম ৩৩ ৰ পৰা ৩৫ বছৰ বয়সৰ ভিতৰত লিখা নাটক। ইয়ো এখন কাল্পনিক নাটক। এই নাটক সম্পৰ্কে মহেন্দ্ৰ বৰাদেৱে কৈছে যে- Rupalim is Jyotiprasad's great play while 'Karengar Ligiri' as the best. তেখেতৰ চতুৰ্থনাটক “নিমাতী কইনা” নাটক সম্পৰ্কে ড° কুতুবুদ্দিন আহমেদে তেখেতৰ প্ৰবন্ধত লিখিছে- 'Nimati Kaina or Rupkonwar' is the best poetic play of Jyotiprasad based on allegory. The style of presentation and the poetic elements have brought a remarkable uniqueness in the play. From the base material of folk nature the play wright has made is highly evocative and overtly philosophical.

জ্যোতি প্ৰসাদ আজীৱন বিপ্লৱী, সমাজ সচেতন শিল্পী আছিল। নিজে স্বৰাজ আন্দোলনত দেহে-কেহে লাগি অশেষ কষ্ট ভোগ কৰিছিল। ১৯৪২ চনৰ গণবিপ্লৱ আৰু তাৰ সমসাময়িক ভাবে হোৱা দ্বিতীয় মহাযুদ্ধৰ বিভীষিকাই অসমকো উত্তাল কৰিছিল। সেই বাস্তৱ পৰিস্থিতিক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই ১৯৪৭ চনত নাটক ৰচনা কৰা শেষ কৰা হৈছে। নাট্যকাৰৰ নিজৰ ভাষাত “এই নাটকত অসমৰ জনসাধাৰণৰ ওপৰত বিয়াল্লিছ চনৰ বিপ্লৱ আৰু অসমৰ ওপৰেদি যোৱা দ্বিতীয় মহাসমৰৰ টোৱে কেনেদৰে প্ৰতিক্ৰিয়া কৰিছিল তাৰেই বাস্তৱিক চিত্ৰ আঁকি দেখুৱাব খোজা হৈছে।” ‘পবল স্বদেশানুৰাগ এই নাটকৰ পৰিচালন শক্তি। নাট্য সমালোচক সত্যপ্ৰসাদ বৰুৱাই “লভিতা” নাটকক 'producer's drama' বুলি কৈছে।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ এখন ভিন্ন সুৰীয়া নাটক হ’ল ‘খনিকৰ’। এইখন সামাজিক নাটক। এক ব্যাপক পটভূমিত গুৰুত্বপূৰ্ণ কাহিনী এটা ইয়াত উত্থাপন কৰা হৈছে। কাহিনী সুগ্ৰথিত নহয়। ই এখন বাস্তৱধৰ্মী নাটক। ডব্ব সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মাই কৈছে- “খনিকৰ বাস্তৱতা আছে বঙ্গমঞ্চত সফলতা লাভ কৰাৰো সামৰ্থ আছে; কিন্তু জ্যোতিপ্ৰসাদৰ নাট্য প্ৰতিভাৰ প্ৰতিনিধিত্বমূলক স্বাক্ষৰ বহন নকৰে।”- D

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ অসম্পূৰ্ণ তিনিখন নাটক হ’ল- ‘সোণপখিলী’, কণকলতা আৰু সুন্দৰ কোঁৱৰ। “সোণপখিলী”ক শিশুনাটক আখ্যা দিয়া হৈছে। কণকলতা মাত্ৰ এটা দৃশ্যতে আধৰুৱা হৈ ৰ’ল। পুলিচৰ গুলীত আত্মহত্যা দিয়াৰ অমৰ কাহিনী অসমীয়াৰ অন্তৰত চিৰ স্মৰণীয়। “সুন্দৰ কোঁৱৰ” তেখেতৰ এখনি অসম্পূৰ্ণ নাটক। নাটকৰ প্ৰথম দৃশ্যত আদিতেই স্পষ্ট ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। সৎ আৰু অসৎৰ অৰ্থাৎ দৈৱী আৰু আসুৰী শক্তিৰ সংঘাতৰ কথাই ইয়াত সুন্দৰ কোঁৱৰে কৈছে। কোঁৱৰ নিশ্চিত যে,- “মানুহৰ মনত দৈৱী আৰু আসুৰী প্ৰবৃত্তিৰ যুদ্ধ হ’লে সদায়েই দৈৱী প্ৰবৃত্তিৰ জন্ম হয়।” নাটকখন সম্পূৰ্ণ হোৱা হ’লে লিখকৰ নিজস্ব বক্তব্যৰ বিষয়ে জানিব পৰা গ’লহেঁতেন।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ প্ৰতিখন নাটকেই নতুনত্বৰ চানেকি। ড° মহেন্দ্ৰ বৰাই কৈছে :- “নাট্যকাৰ হিচাপে তেওঁ কোনোখন নাটকতেই বিষয় বস্তু অথবা ৰূপ বস্তুৰ নিজৰ কোনো পূৰ্ববৰ্তী সফল নাটকৰ পুনৰাবৃত্তি কৰা নাই।”

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱে কবি হিচাপে স্বদেশ স্বজাতিৰ জাগ্ৰত প্ৰহৰী। তেখেতে সাধাৰণ লোকৰ মনৰ কথা পোনপটীয়াকৈ প্ৰতিফলিত কৰি গীতসমূহ ৰচনা কৰিছিল। তেখেতে প্ৰায় ৩০০ টা মান গীত ৰচনা কৰিছিল। গীতৰ ভাষা সহজ-সৰল আকৰ্ষণীয় ছন্দৰীতি। গীতসমূহ সাধাৰণ জনতাৰ সংগ্ৰামৰ আদি পাঠ আছিল। তেখেতৰ গীত সমূহক জ্যোতিসঙ্গীত বুলি কোৱা হয়।

তেখেতে ৰূপহী, বগীতৰা, সোণতৰা, সোণটিৰ অভিযান, যুঁজাৰু, সতীৰ সৌৰবণী, সন্ধি, প্ৰত্নতাত্ত্বিকৰ কলা ঘমটি, আৰু নীলাচৰাই আদি ভালেকেইটা গল্প অসমীয়াক দান দি গৈছে।

তেখেতৰ বিশেষ কৃতি “আমাৰ গাঁও” উপন্যাসখন কিছু অসুবিধাৰ বাবে অসম্পূৰ্ণ হৈ ৰ’ল।

তেখেতে ৪৬টাতকৈ অধিক কবিতা ৰচনা কৰিছে। তেওঁৰ কবিতাসমূহত জাতীয়তাবাদী ভাৱধাৰা, বিপ্লৱী ভাৱধাৰা, মানৱতাৰ চেতনা, আৰু আধুনিক চেতনাৰ সংমিশ্ৰিত ৰূপ পোৱা যায়। তেওঁৰ কবিতাৰ ৰূপান্তৰৰ চিন্তা প্ৰতিভাত হৈছে। তেওঁৰ কবিতা পুথি খনৰ নাম হ’ল- লুইতৰ পাৰৰ অগ্নিসুৰ।

তেখেতে ১৯৩০ চনত ৭ (সাত) মাহ জাৰ্মানীত বোলছবিৰ নিৰ্মাণ সম্পৰ্কে গ্ৰহণ কৰা কাৰিকৰী শিক্ষাৰে শিক্ষিত হৈ আহি অসমত চিত্ৰখন ষ্টুডিও নিৰ্মাণ কৰে। এই ষ্টুডিও নিৰ্মাণে অসমীয়া

বোলছবি জগতত এক নতুন যুগৰ সূচনা কৰে। ১৯৩৪ চনত ভোলাগুৰী চাহ বাগিছাত অস্থায়ী ষ্টুডিওৰ জৰিয়তে “জয়মতা” কথাছবি নিৰ্মাণ কৰিছিল। আনকি ১৯৩৫ চনৰ ১০ মাৰ্চ তাৰিখে কলিকতাৰ “ৰোণক” হ’লত আৰু গুৱাহাটীৰ কুমাৰ ভাস্কৰ নাট্য মন্দিৰত ১৯৩৫ চনৰ ২০ মাৰ্চ তাৰিখে জয়মতী বোলছবিখনে মুক্তি লাভ কৰিছিল। তেখেতৰ ২য়খন বোলছবি ইন্দ্ৰমালতী (১৯৩৯ চন) নিৰ্মাণ কৰিছিল।

তেখেতে অসমীয়া জাতিক ইংৰাজৰ শোষণ, শাসন, উৎপীড়ন, অত্যাচাৰ আদি কবলৰ পৰা মুক্তি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সংগ্ৰামশীল মাননীকতাৰ গ্ৰহণ কৰিছিল। অসমত জ্যোতি প্ৰসাদৰ দৰে আধুনিক যুগ সাপেক্ষ জনস্বার্থ ৰক্ষাকৰী আৰু বহুগুণী ব্যক্তিৰ অভাৱৰ বাবে শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ পিছত তেখেত স্মৰণ কৰিব পাৰি। ○

প্ৰসঙ্গ পুথি :-

- ১। সম্পাদনা সমিতি শ্ৰীহেমভাই উপদেষ্টা— দেৱতীৰ্থ
- ২। তিলক দাস— সুন্দৰ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ আৰু জ্যোতিপ্ৰসাদ বিষ্ণুৰাভা
- ৩। প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ কৰা— অসমীয়া সাহিত্য আধুনিক যুগ।
- ৪। লক্ষ্মীকান্ত মহন্ত— অসমীয়া সাহিত্য অধ্যয়ন।
- ৫। দেৱ কীৰ্তনায়ী— Biography in Assamese of Jyotiprasah Agarwala.

আৰবী সাহিত্যত নৱজাগৰণ

ডঃ মোঃ ছানোৱাৰ হুছাইন

সহঃ অধ্যাপক আৰবী বিভাগ

আৰবী সাহিত্যৰ ইতিহাস এক অতি দিঘলীয়া ইতিহাস। প্ৰাক ইছলামী যুগৰ পৰাই আৰবী কাব্য সাহিত্য আৰবীয়া জনসাধাৰণৰ মাজত এক বিশেষ স্থান দখল কৰি আহিছে। ইছলামী আৰু উমাইয়া যুগত যদিও ইয়াৰ যথেষ্ট উৎকৰ্ষ সাধিত হৈছে, কিন্তু আব্বাছীয় যুগত ই উন্নতিৰ চৰম শিখৰত উপনীত হৈছিল কাৰণে এই যুগক আৰবী সাহিত্যৰ স্বৰ্ণযুগ বুলি অভিহিত কৰা হৈছে।

আধুনিক যুগতো বহুসংখ্যক কবি সাহিত্যিকে আৰবী কাব্য সাহিত্য চৰ্চাৰ ক্ষেত্ৰত আব্বাছীয় যুগৰ স্নানাম ধন্য কবি সাহিত্যিক সফলকেই অনুসৰণ কৰি কাব্য সাহিত্য ৰচনা কৰিছে। আধুনিক আৰবী কাব্য সাহিত্যৰ উন্নতিৰ ক্ষেত্ৰত মিছৰৰ ভূমিকা অনস্বীকাৰ্য্য। ১৭৯৮ চনত নেপোলিয়ন বোনাপাৰ্ট যেতিয়া মিছৰ আক্ৰমণ কৰিছিল তেতিয়াৰ পৰা আৰবী সাহিত্যৰ নৱজাগৰণৰ সূত্ৰপাত হৈছিল। এই নৱজাগৰণৰ সময়ৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে এনেকুৱা কিছুমান নতুন বৈশিষ্ট্য আৰু স্বতন্ত্ৰতা আৰবী সাহিত্যত প্ৰকাশ পাইছে যিটো অতীতত কেতিয়াও প্ৰকাশ পোৱা নাছিল। এই নৱজাগৰণৰ অগ্ৰজ সৈনিক আছিল মিছৰৰ কবি মহম্মদ ছামী আল-বাৰুদী আৰু তেওঁৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ পৰবৰ্তী সময়ত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল মহম্মদ ছামী আল-বাৰুদী আৰু তেওঁৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ পৰবৰ্তী সময়ত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল মহম্মদ শ্বৌকি বেক, হাফিজ ইব্ৰাহিম, খলিল মুতৰাণ, আক্বাছ, শুকৰী, মাজনী আদি স্নানাম ধন্য কবি সাহিত্যিকৰ।

নেপোলিয়ান মিছৰ আক্ৰমণ কৰাৰ সময়ত তেওঁৰ লগত প্ৰায় এশজন শিক্ষাবিদ, বিজ্ঞানী, চিকিৎসক, কাৰিগৰ আৰু আবিষ্কাৰক আদি লৈ আহিছিল। মিছৰ জয় কৰি তেওঁ তাত বহুতো বিদ্যালয়, নাট্যমঞ্চ, চিকিৎসালয়, থিয়েটাৰ একাডেমি

আদি স্থাপন কৰে। ইয়াৰ ওপৰিও তেওঁ সামৰিক বিদ্যালয় আৰু চৰকাৰী কলেজ আদি প্ৰতিষ্ঠা কৰে। মুঠতে মিছৰ তথা আৰব বিশ্বক আধুনিক কৰণৰ ক্ষেত্ৰত নেপোলিয়নে এক উল্লেখযোগ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল।

ইয়াৰ পিছত মুহাম্মদ আলী পাশা ১৮১৩ খৃঃত ক্ষমতাত অধিষ্ঠিত হৈ মিছৰ বাসীক জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ প্ৰতি অনুপ্ৰাণিত কৰি তোলে। আৰবী সাহিত্যৰ নৱজাগৰণৰ যুগত যিবোৰ গ্ৰন্থই আৰবী সাহিত্যক সমৃদ্ধশালী কৰি তুলিছে তাৰ অধিকাংশই পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ অনুবাদ। এই ক্ষেত্ৰত মুহাম্মদ আলীৰ অৱদান নিঃসন্দেহে প্ৰশংসনীয়। তেওঁৰ দিনত কবি সাহিত্যিক সকলে আধুনিক ভাৱধাৰাত বিভিন্ন গ্ৰন্থ, নাটক, চুটিগল্প, দৈনিক সপ্তাহিক আৰু মাহেকীয়া পত্ৰিকা প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰে। ইয়াৰ পিছত ইছমাইল পাশাৰ দিনতো শিক্ষা আৰু সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত আধুনিকতাৰ ক্ৰমবৰ্ধমান ধাৰা প্ৰবাহিত হৈ থাকে। কবি সাহিত্যিক সকল বিদেশী ভাৱধাৰাৰ লগত পৰিচিত হৈ নতুন নতুন সাহিত্যিক কাৰ্য্যকলাপৰ অৱতাৰণা কৰিবলৈ ধৰে। ফলত প্ৰাচীন আৰবী সাহিত্যৰ সীমিত পৰিসীমাৰ পৰা ওলাই আহি এক বিস্তৃত কাৰ্য্যক্ৰমনিিকাৰ লগত পৰিচয় ঘটে।

উনৈশ শতিকাৰ আৰম্ভণীৰ পৰাই আৰব বিশ্বত নৱজাগৰণৰ কাৰক হিচাবে দুটা সোঁত ববলৈ ধৰিছিল। ইয়াৰ এটা আছিল আৰবীয়া সোঁত আৰু আনটো আছিল ইউৰোপীয়ান সোঁত। আৰবীয়া সোঁতৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছিল আল-আজহাৰ বিশ্ববিদ্যালয়, যত প্ৰাচীন কালৰ পৰাই সকলো ইছলামীক আৰু আৰবী সাহিত্যৰ সমলবোৰ সংৰক্ষণ কৰি ৰখা হৈছিল আৰু ই আছিল মিছৰৰ শিক্ষাব্যৱস্থাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ উৎস। আনহাতে ইউৰোপীয়ান সকলৰ অৱদান প্ৰকাশ পাইছিল ছপাশালৰ মাধ্যমেদি

যিটো খ্ৰীষ্টীয়ান মিছনেৰী সকলে আৰব বিশ্বত ১৭০২ চনত ছিৰিয়াৰ এলেপো চহৰত প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। পৰবৰ্তী সময়ত নেপোলিয়নে মিছৰ জয় কৰাৰ পিছত তাত ১৭৯৮ চনত ছপাশাল প্ৰতিষ্ঠা কৰি বিভিন্ন ধৰণৰ পত্ৰিকা মেগাজিন আদি প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰে।

আনহাতে আৰব নৱজাগৰণৰ মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছিল কিছু সংখ্যক নেতৃস্থানীয় ব্যক্তি আৰু তেওঁলোকৰ সংস্কাৰমুখী আন্দোলনে। এই সংস্কাৰ মুখী আন্দোলন সমূহে মিছৰ আৰু উপসাগৰীয় দেশ সমূহৰ মাজত এক নৱযুগৰ সৃষ্টি কৰিছিল। সেই সময়ত উপসাগৰীয় দেশ সমূহত কবি সাহিত্যিকসকলে শাসক সকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত সাহিত্য চৰ্চা কৰিছিল। লেবাননৰ শাসক য়ুৰবাজ দ্বিতীয় বাশ্বাৰৰ দৰবাৰত বিখ্যাত কবি নিকোলা ইউছুফ আল-তুৰ্কী, বুট্ৰোছ ইব্ৰাহীম, আমিন আল জুনদি, নাছিফ আল-ইয়াজিজী আদিৰ মিলনৰ ঠাই আছিল। ইয়াজিজীৰ “মাজমা আল বাহৰাইন” কিতাপখনে আৰবী ভাষাৰ ওপৰত থকা তেওঁৰ পাৰদৰ্শীতাৰ সাক্ষ্য বহন কৰে। উপসাগৰীয় দেশবোৰৰ মাজত প্ৰথম জাতীয় বিদ্যালয় আৰু ছোৱালী শিক্ষানুষ্ঠানৰ প্ৰতিষ্ঠাতা আছিল বুট্ৰোছ আল বুছতানি। তেওঁ “মুহিট আল মুহিট” নামৰ বিখ্যাত অভিধান খন দুটা ভলিউমত প্ৰকাশ কৰিছিল। ছুলাইমান আল বুছতানিয়ে হোমাৰৰ ‘ইলিয়ড’ পুথিখন আৰবীলৈ অনুবাদ কৰিছিল আৰু এইটোৱেই আৰবী ভাষাত প্ৰথম ছান্দিক অনুবাদ কাব্য।

নৱজাগৰণত সংস্কাৰক সকলৰ মাজত জামাল উদ্দিন আফগানীৰ ভূমিকাটো আছিল অতিকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ তেওঁ প্ৰথমত ধৰ্মীয় সংস্কাৰৰ বাবে মানুহৰ মাজত বাৰ্তা প্ৰেৰণ কৰিছিল আৰু

পৰবৰ্তী সময়ত দেশৰ অৰ্থনীতি আৰু ৰাজনৈতিক সংস্কাৰৰ বাবে নিজে ১৮৮২ চনৰ “উৰাবী” আন্দোলনৰ লগত জৰিত হৈ পৰিছিল। মহম্মদ আব্দুছ আফগানীৰ এজন অনুসৰণকাৰী প্ৰখ্যাত বিপ্লবী নেতা আছিল। তেওঁ আধুনিক শিক্ষাৰ আধাৰত বৈজ্ঞানিক ভিত্তিত মত প্ৰকাশ কৰিছিল যে ইছলাম আৰু বিজ্ঞানৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাই। ন্যায় প্ৰতিষ্ঠাৰ হকে আল আফগানী আৰু আব্দুছ দুয়োজনে নিৰ্যাতিত হ’ব লগা হৈছিল। কিন্তু তেওঁলোকৰ প্ৰধান শিষ্য মিছৰৰ জাতীয় নেতা ছাদ জাঘলুল, মহিলাৰ আইন প্ৰতিষ্ঠাতা কাছিম আমিন আৰু মহম্মদ আব্দুছৰ কিতাপৰ সম্পাদক ৰশিদ ৰিদা আদি খ্যাতিসম্পন্ন ব্যক্তি সকলে তেওঁলোকৰ বাৰ্তাবোৰ মানুহৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰিছিল।

ছিৰিয়াত আফগানীৰ আন এজন বিখ্যাত অনুসৰণকাৰী আছিল আব্দুৰ ৰহমান আল কাউকাবী। তেওঁৰ লিখনী সমূহৰ দ্বাৰা পশ্চিমীয়া সভ্যতাৰ প্ৰতি দেশবাসীৰ মনোযোগ আকৰ্ষিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। তেওঁৰ বিখ্যাত কিতাপ “উম্মুল কোৰা” (The Mother of Cities) ত ইছলামৰ পূৰ্বৰ স্বাচ্ছন্দতা বাহাল ৰাখি কিদৰে সমাজ সংস্কাৰ কৰিব পৰা যায় তাৰ উপায়সমূহ বিস্তাৰিত ভাৱে আলোচনা কৰিছে। গতিকে দেখা যায় যে আৰব বিশ্বত ৰাজনৈতিক আৰু সামাজিক আধুনিকতাৰ লগে লগে সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰতো দ্ৰুতগতিত আধুনিকীকৰণ হৈছে। কবিতাৰ ক্ষেত্ৰত যিদৰে ছন্দ, বিষয়বস্তু, চিন্তাধাৰণা, উপমা আদি সকলো দিশৰ পৰা পূৰ্বতকৈ উন্নত মানদণ্ডত উপনিত হৈছে ঠিক সাহিত্যৰ আন আন শাখা প্ৰশাখাতো উৎকৰ্ষ সাধন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ইয়াৰ ফলস্বৰূপেই আজি পৃথিৱীৰ উন্নত ভাষা সমূহৰ মাজত আৰবী ভাষাই এক বিশেষ স্থান দখল কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ○

ভাৰতীয় সনাতন কালানুৱ মনিকা আৰু বৰ্ষ প্ৰতিপদ তিথি : এটি পৰ্যালোচনা

ড° পৰমেশ্বৰ ৰায়

সহকাৰী অধ্যাপক সংস্কৃত বিভাগ

উত্তৰাংগদ্ সমুদ্ৰস্য হিমাদ্ৰৈশ্চৈব দক্ষিণম্।

বৰ্ষং তদ্ ভাৰতং নাম ভাৰতী যত্র সন্ততি।।

(বিষ্ণুপুৰাণ-2.3.1)

অৰ্থাৎ সমুদ্ৰৰ উত্তৰত আৰু হিমালয়ৰ দক্ষিণত অৱস্থিত দেশৰ নাম ভাৰত। ইয়াত ভাৰতৰ বংশধৰ সকলে বাস কৰে।

এই ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো উৎসৱ-পাৰ্বণ, পূজা-পাতাল আদি তিথি মতে পালন কৰা হয়। উদাহৰণ স্বৰূপে শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ জন্ম বা তিবোভাৰ তিথিয়ে হওক বা লক্ষ্মী পূজা, দৌল উৎসৱ, দীপাঘিটা, দুৰ্গা পূজা, জন্মাষ্টমী, অম্বুবাচী আদিয়ে হওক, এই তিথিসমূহ চন্দ্ৰই পৃথিৱীৰ চাৰিওফালে পৰিভ্ৰমণ কৰা গতি অনুসৰি নিৰ্দ্ধাৰিত হয়। চন্দ্ৰৰ এই গতিকে কোৱা হয় পক্ষ। এই পক্ষ হ'ল দুটা যথাক্ৰমে- শুক্লপক্ষ আৰু কৃষ্ণপক্ষ।

প্ৰতিপদ তিথিৰ পৰা পূৰ্ণিমালৈ শুক্লপক্ষ আৰু পৰৱৰ্তী প্ৰতিপদৰ পৰা অমৱস্যালৈ (আঁউসী) কৃষ্ণপক্ষ। এই পদ্ধতিৰে যি কালগণনা কৰা হয় তাকেই কোৱা হয় চান্দ্ৰমাহ।

আনহাতে পৃথিৱীয়ে সূৰ্য্যৰ চাৰিওফালে কৰা পৰিভ্ৰমণৰ আধাৰত যি কালগণনা কৰা হয় তাকেই কোৱা হয় সৌৰমাহ। ভাৰতবৰ্ষৰ বহুতো উৎসৱ এই সৌৰমাহ মতে কৰা হয়। আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত চান্দ্ৰমাহ আৰু সৌৰমাহ দুয়োটাৰে প্ৰচলন আছে।

একো একোটা পক্ষৰ (অৰ্থাৎ শুক্ল বা কৃষ্ণ পক্ষৰ) প্ৰথম যি তিথি তাক প্ৰতিপদ তিথি বুলি কোৱা হয়; বছৰৰ প্ৰথম মাহৰ প্ৰথম প্ৰতিপদ তিথিকেই কোৱা হয় বৰ্ষ প্ৰতিপদ তিথি বুলি।

আমি জানো যে- সূৰ্য্যই যেতিয়া চিত্ৰা নক্ষত্ৰত প্ৰৱেশ

কৰে তেতিয়া তাক কোৱা হয় চৈত্ৰ (অসমীয়াত চ'ত) মাহ। বিশাখা নক্ষত্ৰত প্ৰৱেশ কৰিলে বৈশাখ (বহাগ) মাহ আদি। চান্দ্ৰমাহ মতে চ'ত মাহেই হৈছে বছৰৰ প্ৰথমটো মাহ। আৰু এই চ'ত মাহৰ শুক্লপক্ষৰ প্ৰতিপদ তিথিটোকেই বছৰৰ প্ৰথম তিথি অৰ্থাৎ বৰ্ষ প্ৰতিপদ ৰূপে আমাৰ দেশত অতি প্ৰাচীন কালৰ পৰাই গণ্য হৈ আহিছে।

এই বৰ্ষ প্ৰতিপদ তিথি কেৱল বছৰৰ প্ৰথমটো তিথি বুলিয়েই নহয়, এই তিথিৰ সৈতে আমাৰ দেশৰ বহু ঐতিহাসিক ঘটনা জড়িত হৈ থকাৰ লগতে আমাৰ এই বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সৃষ্টিৰ সম্পৰ্কও আছে বুলিও প্ৰাচীন ভাৰতীয় জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানী সকলে ঘোষণা কৰিছিল।

ভাৰতীয় জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানী সকলে বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সৃষ্টি আৰু ধ্বংসৰ কালগণনা কৰি থৈ গৈছে। অৰ্থাৎ বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ড যে সৃষ্টি আৰু ধ্বংসৰ এক চক্ৰৰ বাহিৰে আন একো নহয় তাক উল্লেখ কৰি থৈ গৈছে।

আধুনিক পদাৰ্থবিজ্ঞানী তথা জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানী সকলেও বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ এই চক্ৰৰ কথা স্বীকাৰ কৰিছে। এতিয়ালৈকে কিমানবাৰ এই সৃষ্টি আৰু ধ্বংস চক্ৰ চলিল তাৰ কোনো হিচাব পাবলৈ নাই।

আমাৰ ভাৰতৰ প্ৰাচীন ঋষি-মুনি সকলে, জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানী সকলে গণনাৰ আধাৰত এইকালচক্ৰ দাঙি ধৰিছিল; যাক বিশ্বই ভাৰতীয় কালগণনা বুলি অভিহিত কৰিছে।

ভাৰতীয় কালগণনাই অতি সূক্ষ্মাতিসূক্ষ্ম সময়ৰ পৰা

আৰম্ভ কৰি দিন, সপ্তাহ, পক্ষ, মাহ, ঋতু (ছয় ঋতু), আয়ন (উত্তৰায়ন, দক্ষিণায়ন) > বছৰ > যুগ > মহাযুগ > মন্বন্তৰ > কল্প আদিত ভাগ কৰি সেইবোৰৰ নামকৰণো কৰিছে।

উদাহৰণস্বৰূপে যুগ চাৰিটা :- সত্য, ত্ৰেতা, দ্বাপৰ আৰু সত্য।

মহাযুগ 71 টা।

মন্বন্তৰ 14 টা-স্বায়ম্ভৱ, স্বাবোচিস্ব, উত্তমি, তামস, বৈৱত, চান্দুস, বৈৱস্বত সার্বণি, দক্ষ সার্বণি, ব্ৰহ্ম সার্বণি, ধৰ্ম সার্বণি, ৰুদ্ৰ সার্বণি, দেব সার্বণি আৰু ইন্দ্ৰ সার্বণি।

কল্প পাঁচটা- মহৎকল্প, হিৰণ্যগৰ্ভকল্প, ব্ৰহ্মকল্প, পদ্মপত্ৰ আৰু ববাহকল্প।

এই আটাইবোৰ কালগণনাৰ এক চমু পৰিচয় তলত দাঙি ধৰিলোঁ :-

- 15 নিমিষত 1 কাষ্ঠা, 30 কাষ্ঠাত 1 কলা,
- 15 কলাই 1 নাড়িকা, 2 নাড়িকাত 1 মুহূৰ্ত,
- 30 মুহূৰ্তত 1 দিন-ৰাত, 15 দিবা-ৰাতিত 1 পক্ষ,
- 2 পক্ষত 1 মাহ, 6 মাহত 1 আয়ণ আৰু
- 2 আয়ণত 1 বছৰ।

যুগ চাৰিটা। যুগানুসৰি সেইবোৰৰ সময় এনে ধৰণ :-

- সত্য যুগ = 17,28 000 বছৰ।
- ত্ৰেতা যুগ = 12,96 000 বছৰ।
- দ্বাপৰ যুগ = 8,64 0000 বছৰ।
- কলি যুগ = 4,32 000 বছৰ।

সত্য, ত্ৰেতা আৰু দ্বাপৰ যুগ ক্ৰমে কলিযুগৰ কালখণ্ডৰ 4 গুণ, 3 গুণ আৰু 2 গুণ। বৰ্তমানে কলিযুগ 5124 বছৰ পাৰহৈ গত [22 মাৰ্চ/2023] “বৰ্ষ প্ৰতিপদ”ৰ পৰা 5125 বছৰ আৰম্ভ হ'ল। ইয়াকে কোৱা হ'ব কলি যুগাদ 5125।

এই চাৰিওটা যুগ সম্পূৰ্ণ হ'লে অৰ্থাৎ 43,20000 বছৰ সম্পূৰ্ণ হ'লে তেনে কালখণ্ডক কোৱা হয় মহাযুগ। এনে মহাযুগ।

এনে মহাযুগ আছে 71 টা। বৰ্তমানে 71 টা মহাযুগৰ 28 নম্বৰ মহাযুগ চলি আছে। অৰ্থাৎ আমি 27 টা মহাযুগ অতিক্ৰম কৰি 28 নম্বৰ মহাযুগৰ কলিযুগম বসবাস কৰি আছোঁ। আকৌ 43 টা মহাযুগ সম্পন্ন হ'বলৈ বাকী আছে।

এনে 71 টা মহাযুগ মিলি হয় এক মন্বন্তৰ।

(অৰ্থাৎ এক মহাযুগ = 43,2000 বছৰ × 71 মহাযুগ = 30,67,20000 বছৰ = এক মন্বন্তৰ)। এনে মন্বন্তৰ আছে 14 টা। (এক মন্বন্তৰ = 30,67,2000 × 14 মন্বন্তৰ = 429,40,80000 বছৰ)। বৰ্তমানে 7 নম্বৰ মন্বন্তৰ চলি আছে। যাক কোৱা হয় বৈৱস্বত মন্বন্তৰ। আৰু 7 টা মন্বন্তৰ সম্পূৰ্ণ হ'বলৈ বাকী আছে।

অৰ্থাৎ আমি মুঠ 14 টা মন্বন্তৰৰ ভিতৰত 7 নম্বৰ মন্বন্তৰৰ, 71 টা মহাযুগৰ ভিতৰত 28 নম্বৰ মহাযুগৰ, মুঠ চাৰিটা যুগৰ ভিতৰত কলিযুগৰ 4,32000 বছৰৰ ভিতৰত 5124 বছৰহে অতিক্ৰম কৰিছোঁ।

এইদৰে 14 টা মন্বন্তৰ সম্পূৰ্ণ হ'লে তাক কোৱা হয় কল্প। এই কল্প পাঁচটা যথাক্ৰমে মহৎ কল্প, হিৰণ্যগৰ্ভ কল্প, ব্ৰহ্মক অফ, পাদ্মকল্প আৰু শ্বেত ববাহ কল্প। আমি বৰ্তমানে পাঁচ নম্বৰ কল্পত বসবাস কৰি আছোঁ; যাক কোৱা হয় শ্বেত ববাহ কল্প।

মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে এঠাইত লিখিছে-

নালাগে স্বৰ্গতো কল্পবাস।

ভাৰতত জন্মিয়া অল্পতে হইব নাশ।।

তেখেতে কল্প সমান সময়ো স্বৰ্গত বাস কৰিব নিবিচাৰো।

বৰঞ্চ অল্পায়ু লৈও ভাৰতবৰ্ষৰ দৰে দেশত জন্ম ল'ব বিচাৰে।

পাঁচটা কল্প সম্পূৰ্ণ হ'লে সি হ'ব ব্ৰহ্মাৰ এদিন। পুনৰ পাঁচটা কল্প সম্পূৰ্ণ হ'লে হব ব্ৰহ্মাৰ এৰাতি। এইদৰে এদিন আৰু এৰাতিৰ হিচাবত ব্ৰহ্মাই 100 বছৰলৈ জীয়াই থাকিব। বৰ্তমানে ব্ৰহ্মাৰ আয়ুস চলি আছে 50 বছৰ আৰু এদিন। এইদৰে ব্ৰহ্মাৰ 100 বছৰত মৃত্যু ঘটিব অৰ্থাৎ বৰ্তমানৰ সৃষ্টি ধ্বংস হ'ব।

ব্রহ্মাৰ 100 বছৰ পূৰ্ণ হ'লে সেয়া হ'ব অনন্ত শয্যাত থকা মহাবিশ্ব (কাৰণ তোশায়ী বিশ্ব)ৰ মাথো এটা চকুৰ পলক। মহাবিশ্বৰ এই এটা চকুৰ পলকত সোমাই আছে চাৰিযুগ +71 মহাযুগ +14 মন্বন্তৰ +5 কল্প +5 কল্প = ব্রহ্মাৰ 1 দিন ৰাতি। এইদৰে 100 বছৰ। অৰ্থাৎ

মহাবিশ্বৰ এবাৰৰ চকুৰ পলকত এবাৰ সৃষ্টি ধ্বংস হয়।

এই মহাবিশ্ব আকৌ শ্ৰীকৃষ্ণৰ অংশ কলা। ব্রহ্মসংহিতাত ব্রহ্মাই কৈছে—

যস্যৈকনিশ্বাসিতকালমথারলম্ব্য
জীৱন্তি লোমবিলজা জগদগুনাথাঃ।
বিশ্বঃস্বৰ্গান্ স ইহ যস্য কলাবিশেষো
গোবিন্দমাদিপুৰুষং তমহং ভজামি।।

(ব্রহ্ম সংহিতা—৫/৪৮)

যি মহাবিশ্বৰ এক নিশ্বাস বাহিৰ হৈ যিমান সময়লৈকে বাহিৰত স্থিত থাকে, তেওঁৰ লোম কুপৰ পৰা প্ৰকট হোৱা ব্রহ্মাণ্ডপতি ব্রহ্মাদি সিমান কালৰ বাবেই জীয়াই থাকে। সেই মহাবিশ্ব যাব কলা বিশেষ অৰ্থাৎ অংশৰ অংশ সেই আদি পুৰুষ গোবিন্দৰ ভজনা কৰো। (ব্রহ্মসংহিতা—৫/৪৮)

সৃষ্টিকৰ্তা ব্রহ্মাই সেইবাবেই কৈছে—

ঈশ্বৰঃ পৰমঃ কৃষ্ণঃ সচ্চিদানন্দঃ বিগ্ৰহঃ।
অনাদিবাদি গোবিন্দঃ সৰ্বকাৰণ কাৰণম।।

(ব্রহ্ম সংহিতা—৫/১)

“অৰ্থাৎ শ্ৰীকৃষ্ণই পৰম ঈশ্বৰ। তেওঁ সচ্চিদানন্দ (সৎ, চিদ, আনন্দ) স্বৰূপ। তেওঁ আদি অন্তহীন, সমস্ত কাৰণৰো কাৰণ।”

ব্রহ্মাই ভগৱানৰ সাকাৰ ৰূপ সম্পৰ্কে এনেদৰে কৈছে—

বেণুং ৰুণস্তমববিন্দদলায়তাক্ষং
বৰ্হাৱতংসমসিতাস্বদসুন্দৰাক্ষম।
কন্দৰ্পকোটিকমনীয়বিশেষশোভং

গোবিন্দমাদিপুৰুষং তমহং ভজামি।।

(ব্রহ্ম সংহিতা—৫/৩০)

“যি বেণু বজোৱাত দক্ষ, সুশোভিত পদ্মৰ নিচিনা নেত্ৰ, যাৰ শিৰ ময়ূৰৰ পাখিৰে আভূষিত, যাৰ অঙ্গ নীলবৰ্ণ মেঘৰ দৰে সুন্দৰ, যাৰ মনোমোহন সৌন্দৰ্য্যই কোটি কোটি কামদেৱকো আকৰ্ষিত কৰিব পাৰে, সেই আদিপুৰুষ গোবিন্দৰ মই ভজন কৰো। (ব্রহ্ম সংহিতা—৫/৩০)

ব্রহ্মাই আকৌ কৈছে :—

ৰামাদিমূৰ্ত্তিষু কলানিয়মেন তিষ্ঠন্
নানাবতাবমকৰোদ্ভূৱনেষু কিস্ত।
কৃষ্ণঃ স্বয়ং সন্তৱত্ পৰমঃ পুমান যো
গোবিন্দমাদিপুৰুষং তমহং ভজামি।।

(ব্রহ্ম সংহিতা—৫/৩৯)

অৰ্থাৎ মই সেই আদি গোবিন্দৰ উপাসনা কৰো যি নিজে বিবিধ পূৰ্ণ অংশ ৰূপে বিবিধ ৰূপত ৰাম আদি অৱতাৰ লৈ প্ৰকট হৈছে, কিন্তু যি ভগৱান কৃষ্ণই নিজ মূল ৰূপত প্ৰকট হৈছে। (ব্রহ্ম সংহিতা—৫/৩৯)

কৃষ্ণয়ে একমাত্ৰ ঈশ্বৰ, বাকী সমস্ত দাস। আদি পূৰ্ণ পুৰুষোত্তম ভগৱান মাত্ৰ শ্ৰীকৃষ্ণ। তেওঁৰেই মূল নাম গোবিন্দ। তেওঁ ঐশ্বৰ্য্যৰে পূৰ্ণ আৰু তেওঁৰ সনাতন ধাম হ'লে গোলো। শ্ৰীকৃষ্ণ সৰ্ব আকৰ্ষক তথা সমস্ত আনন্দৰ শ্ৰোত। তেওঁ ষড় ঐশ্বৰ্য্য পূৰ্ণ অৰ্থাৎ জ্ঞান, ধন, বল, যশ, সৌন্দৰ্য্য তথা ত্যাগযুক্ত। শ্ৰীকৃষ্ণ পৰমেশ্বৰ, পৰম পুৰুষ, পৰম নিয়ন্তা, সমস্ত কাৰণৰো কাৰণ। এয়েই পৰম সত্য।

এনে এক বিৰাট কালগণনাৰে ভাৰতে অতি প্ৰাচীন কালতেই সৃষ্টি আৰু ধ্বংসৰ কালচক্ৰ নিৰ্ণয় কৰিছিল। এই সৃষ্টিৰ সৈতে বৰ্ষ প্ৰতিপদ তিথিৰ এক ওতঃপ্ৰোত সম্পৰ্ক আছে।

ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰাচীন এই বিৰাট আৰু প্ৰায় নিখুঁত কালগণনা দেখি প্ৰখ্যাত আধুনিক জ্যোতিৰ্বিজ্ঞানী আমেৰিকাৰ Carl Sagan

এ তেওঁৰ COSMOS নামৰ গ্ৰন্থখনত লিখিছে- "The Hindu religion is the only one of the world's great faiths dedicated to the idea that the cosmos itself undergoes an immense, indeed and infinite, number of deaths and rebirths. It is the only religion in which the time scale correspond to those of modern scientific Cosmology. Its cycles run from our ordinary day and night to day and night of Brahma, 864 billion years long.

Longer than the age of the Earth or the Sun and about half the time since the Big Bang. And there are much longer time scales still."

কেৱল সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰতেই নহয়; এই বৰ্ষৰ প্ৰতিপদ তিথিৰ সৈতে ভাৰতবৰ্ষৰ বহু ঐতিহাসিক ঘটনাও জড়িত হৈ আছে।

1. শ্ৰীৰামচন্দ্ৰই সীতাদেৱীক উদ্ধাৰ কৰি অযোধ্যালৈ উভতি অহাৰ পিছত এই দিনটোতেই ৰাজসিংহাসনত আৰোহণ কৰিছিল।
2. মহাভাৰতৰ যুদ্ধৰ অন্তত যুধিষ্ঠিৰৰো 3138 খ্ৰীষ্টপূৰ্বত এই বৰ্ষৰ প্ৰতিপদ তিথিৰ দিনা ৰাজ্যাভিষেক হৈছিল। সেয়ে ভাৰতবৰ্ষৰ বহু ঠাইত বৰ্তমানেও যুধিষ্ঠিৰ সংৰং প্ৰচলিত হৈ আছে। (সম্ভৱত : 5161)
3. খ্ৰীষ্টপূৰ্ব 3102 চনৰ 18 ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা শুকুৰবাৰে বিয়লি 2.30 বজাত ব্যাধৰ শৰত গুজৰাটৰ প্ৰভাস তীৰ্থত নৰদেহা ত্যাগ কৰি শ্ৰীকৃষ্ণ বৈকুণ্ঠলৈ গমন কৰাৰ দিনটোও আছিল বৰ্ষৰ প্ৰতিপদ তিথি। আৰু সিদিনাৰে পৰাই কলিযুগৰ আৰম্ভণীও হৈছিল। সেয়ে যোৱা চ'ত মাহৰ 7 তাৰিখে

কলি যুগাদ 5125 আৰম্ভ হৈছে।

4. সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষত প্ৰভাৰ বিজ্ঞাৰ কৰা মহাৰাজ বিক্ৰমাদিত্যৰ ৰাজ্যাভিষেকৰ দিন আছিল এই বৰ্ষৰ প্ৰতিপদ তিথি। বিক্ৰমাদিত্যৰ ৰাজ্যাভিষেকৰ পৰা বিক্ৰম সংৰং আৰম্ভ হয়। যোৱা চ'ত মাহৰ শুক্লা বৰ্ষৰ প্ৰতিপদৰ পৰা বিক্ৰম সংৰং হৈছে 2080। ভাৰতবৰ্ষৰ বৃহৎ অঞ্চল জুৰি নতুন বছৰ ৰূপে এই বিক্ৰম সংৰং পালিত হৈ আহিছে। ইয়াক হিন্দু নৱবৰ্ষ বুলিও জনা যায়।
5. আমাৰ অসমকে ধৰি ভাৰতবৰ্ষৰ বহু ঠাইত শকাব্দ প্ৰচলিত হৈ আছে। শক সকলৰ পৰাই এই শকাব্দ প্ৰচলিত। এই লৈ কেইবাটাও মতবাদ আছে। একাংশৰ মতে শক ৰজা কণিষ্কই তেওঁৰ নিজৰ ৰাজধানী মথুৰাৰ পৰা পেশোৱালৈ লৈ যোৱাৰ পৰা শকাব্দ প্ৰচলিত হয়। আন একাংশৰ মতে শালিৰাহন ৰজাই শক সকলক দমন কৰাৰ দিনৰ পৰাই এই শকাব্দৰ প্ৰচলন হয়। আন একাংশৰ মতে দ্বিতীয় চন্দ্ৰগুপ্তই শকসকলক পৰাজিত কৰাৰ দিনৰ পৰাই এই শকাব্দৰ প্ৰচলন হয়। আন একাংশৰ মতে দ্বিতীয় চন্দ্ৰগুপ্তই শকসকলক পৰাজিত কৰাৰ পৰাই এই শকাব্দৰ প্ৰচলন হয়। কাৰণ যিয়েই নহওক এই শকাব্দও বৰ্ষৰ প্ৰতিপদ তিথিৰ পৰাই আৰম্ভ হয়। আজিৰে পৰা শকাব্দ হ'ব 1945। উল্লেখযোগ্য যে আমাৰ অসমতো ভাস্কৰাব্দৰ সমান্তৰালকৈ শকাব্দৰো প্ৰচলন আছে।
এই বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডৰ সৃষ্টি, ভাৰতবৰ্ষৰ বহুকেইটা ঐতিহাসিক ঘটনাৰ সাক্ষীৰে মহিমামণ্ডিত। এই বৰ্ষৰ প্ৰতিপদ তিথি সেয়ে আমাৰ বাবে এক অতি আনন্দ, গৌৰৱ তথা গুৰুত্বপূৰ্ণ দি। ○

“এৰি দিছো সপোন দেখা”

অৰ্চনা ৰায়

বি. এ. দ্বিতীয় বাৰ্ষিক।

ৰাতি টোপনি নধৰে আজিকালি, গাৰুৰ ওপৰত মূৰটো দিলে মনৰ ভিতৰত এখন অনাকাঙ্ক্ষিত, অঘোষিত এক শীতল যুদ্ধ চলি থাকে। কেতিয়াবা জীৱনৰ ভৱিষ্যতৰ কথা ভাবিব ধৰিলে মন, মগজুত হিমালয়ৰ বিশাল প্ৰকাণ্ড এক বৰফৰ টুকুৰা ভাগি পৰা যেন লাগে। মোৰো এনেকুৱা অনুভৱ হয় হয়তো আপোনাৰ বা বেলেগৰো হয়। কিন্তু সেইবুলি আমি কেতিয়াও ভৱিষ্যতৰ চিন্তা কৰা এৰি নিদিও, মই বা আপুনি জীৱনত দৈনন্দিন যিবিলাক কাম কৰো, সেইবিলাকৰ বেছিভাগেই ভৱিষ্যতৰ কথা চিন্তা কৰিয়ে কৰো। আজিৰ আধুনিকতাই মানুহক ভৱিষ্যতৰ চিন্তা কৰা শিকায়।

আজিৰ দিনত সুৰক্ষিত ভৱিষ্যত এটা গঢ়াৰ মূল উপাদানেই হৈছে ‘টকা’- এটা সৰু শব্দ কিন্তু ক্ষমতা অপৰিসীম, বিস্তৃতি গোটেই বিশ্ব জুৰি; মোক বা আপোনাক নিমিষতে আকাশত পতা চাংত বহুৱাব পাৰে আকৌ নিমিষতে বসাতলৈ নিৰও পাৰে। “টকা আছে জীৱন আছে, জীৱন আছে, জীৱন আছে মানে টকা লাগিবই লাগিব” বাক্যটো পঢ়ি আপুনি হয়তো মোক ঠেক মনৰ মানুহ বুলি ভাবিছে, কিন্তু উপায় নাই ভাবিলেও উপায় নাই, কাৰণ এয়াই বাস্তৱ, পৃথিৱীৰ বেছিভাগ লোকেই এই আদৰ্শত গঢ়ি উঠা।

“ৰঙীন যৌৱনতকৈ যে সোণৰ শৈশৱ কালেই ভাল” ইয়াকে উপলব্ধি কৰিছে বিপ্লবে। ফৰকাল আকাশ কিন্তু জোনাক ৰাতি নহয় একাৰ ৰাতিৰ সন্ধিয়াৰ সময়ত ঘৰৰ সন্মুখত কৃষ্ণচূড়া গছজোপাৰ তলত বাহেৰে বনোৱা চকী এখনত বহি আছে বিপ্লৱ

আৰু সমৰজিত। বহি থাকোতেই বিপ্লৱে কৈ উঠিল- “সমৰ, কৃষ্ণচূড়াবোৰ কিমান ধুনীয়াকৈ ফুলি আছে ন”। সমৰে হয় বুলি কৈ আকৌ ক’লে- “ঘৰত গৈ এটা কবিতা লিখিব লাগিব আজি এই কৃষ্ণচূড়া জোপাকলৈ।”

“বৰ কবি তই লিখি যা লিখি যা” বুলি কৈ আকৌ হুমনিয়াহ কাঢ়ি বিপ্লৱে ক’লে- “মোৰো সপোনবোৰো যদি এনেকৈ ফুলি উঠিলহেতেন!”

তেতিয়া তাক লৈও এটা কবিতা লিখিম তৎক্ষণাত সমৰে ক’লে আৰু হাহি উঠিল।

বিপ্লৱৰ আজি হৈছে কি প্ৰেমৰ বৰাগী কৃষ্ণচূড়াৰ তলত বহিও যেন তাৰ মনত আজি কেৱল ঘৃণাৰ আবেশ। সমৰে বিপ্লৱৰ মনৰ এনে অৱস্থা দেখি শান্ত মনেৰে বিপ্লৱক ক’লে- বিপ্লৱ! তোৰ হৈছে কি? একাৰমুৱা হৈছে কিয়?

বিপ্লৱে লগে লগে ক’লে- “সপোনৰ চিতাত যেতিয়া দিঠক জ্বলি ছাই হয় তেতিয়া একাৰমুৱা নহৈ কি হবি?” ভালকৈ ক’চোন কি হৈছে তোৰ বুলি সমৰে আকৌ ক’লে।

বিপ্লৱে হুমনিয়াহ কাঢ়ি ক’লে- “তইচোন জানয়, মোৰ ইচ্ছা বহুদূৰ পঢ়িব, ইচ্ছামতে MA, Ph.d কৰিম, কিন্তু ইমাৰ দুৰ যাৱলৈ ভৰিত যেন শক্তি নোহোৱা হৈছে, ভৰিব তলৰ মাটি যেন হেৰাই গৈ আছে। ঘৰখনৰ অৱস্থা দেখিলে এইবিলাক ডিগ্ৰী বাদ দি যিকোনো উপায়ে এতিয়াই টকা ঘটিব মন যায়। দেউতানো আৰু কিমান দিন লোকৰ ঘৰত বাঁহ ফালি থাকিব, মায়েনো আৰু কিমান দিন ফটা কাপোৰযোৰ পিন্ধি থাকিব, ভনীজনীও ডাঙৰ

হৈ আহিছে তাইক আৰু কিমান দিন ঘৰত ৰাখিম। দেইতা পুৰাই ওলাই যায় আৰু সন্ধিয়া উভতি আহে, গোটেইটো দিন পৰিশ্ৰম কৰি ক্লান্ত হৈ পৰে, ঘৰত আহি অলপ কম-বেছি হলেই খংত জাঙুৰ খাই উঠে। এই সকলোবিলাকৰ সমাধান মাথো এটা সেইটো হ'ল টকা। এইবোৰ ভাবিলে মন যায় এতিয়াই টকা ঘটিব, মোৰ বাহিৰেনো আৰু ঘৰত কোন আছে মইয়ে একমাত্ৰ ল'ৰা। টকা, টকা, কেবল টকা লাগে মোক”।

সমৰে ইমান দেৰি মন দি শুনি থকাৰ পাছত বিপ্লৱৰ

হাতখন ধৰি কলে- “তোৰ মোৰ পৰিস্থিতি একেই, এই সময়খিনি এনেকুৱাই এফালে পৰিয়াল এফালে কৰ্মসংস্থাপন আৰু আনফালে প্ৰেম আৰু অলপ ধৈৰ্য্য ধৰ, সকলো ঠিক হৈ যাব”। মই আছো তোৰ লগত, মইও সপোন দেখা এৰি দিলো, যি দেখিলো তাকেই আগত দিঠক কৰি লও আৰু শুন এই গীতখন তোক দিলো, সদায় পঢ়িবি মনটো যেতিয়া দুৰ্বল হ'ব এইখন পঢ়িবি মনটো ফৰকাল হ'ব। ○

মৰম

বশমিতা বয়
স্নাতক ষষ্ঠ বান্ধাসিক

শহীদসকল

দিলকৱা পাৰবীন
স্নাতক ষষ্ঠ বান্ধাসিক

শহীদসকলৰ কাৰণে সকলোৱে কৰা প্ৰাৰ্থনা
তেওঁলোকে আমাৰ সুৰক্ষা আৰু দেশৰ
স্বাধীনতাৰ কাৰণে আৰ্হুতি কৰিছে
নিজৰ নিজৰ প্ৰাণ।

শহীদসকলে ভয় নকৰে নিজৰ মৰণক
দেশৰ কাৰণে জীৱন আৰ্হুতি দি
হৈ যায় অমৰ।

শহীদসকলে মৰম নকৰে নিজৰ জীৱনক
তেওঁলোকে প্ৰতিমূহূৰ্ততে সুৰক্ষা
দিব বিচাৰে আনক।

যুদ্ধৰ সময়ত ভয় নকৰে নিজৰ মৰণৰ
শহীদসকলৰ এটাই সপোন
পতাকা উৰাব লেহেমীয়া বতাহৰ দিশত।
প্ৰতিজন শহীদকে কৰো প্ৰণাম
তেওঁলোকেই আছিল আমি আৰু
আমাৰ দেশৰ কাৰণে আটাইতকৈ মূল্যবান।

তুমি সুখী হোৱাৰ জোখাৰে
কিছু মৰম দিছিলোঁ,
তুমি দেখোন তাতেও সন্তুষ্ট
নহয়,
কিনো কৰিম যদি সময়ে নষ্ট
কৰে আমাৰ মনবোৰ
কিনো কৰিম যদি আমাৰ
প্ৰেমবোৰ ভাঙি যায় কিছুমান
সৰু সৰু কথাতে
কিনো কৰিম তেতিয়া,
মই দিয়া মৰমবোৰ যেতিয়া
মূল্যহীন হৈ পৰে
ভাঙি পৰে হৃদয়
ক্ৰমে উশাহবোৰ কমি আহিব
এদিন
অজানিতে মনত পেলাবা এবাৰ
মোক
মোক মই বুলি জানি উঠিবা
প্ৰেম আকৌ উজ্জলিৰ তোমাৰ
হৃদয়ত
তেতিয়া মই মোৰ হৃদয়খন
কোনোবা অচিনাকি মলয়া
এজাকৰ হাতত হয়তো বন্ধকত
থম
তোমাৰো কলিজা কঁপিব এদিন
নহয় এদিন,
মৰমবোৰ কান্দিব।

জীৱনৰ কথা

মাছুদা আহামেদ

স্নাতক চতুৰ্থ বাৰ্ষিক

জীৱনটোৰ পৰা বৰ বেছি
আশা নকৰোঁ আৰু.....
জীৱনটো যেনেদৰে চলি আছে
তেনেদৰে চলি থাকিবলৈ দিম।
মাথোঁ এটাই আশা
জীৱনৰ এই কণ্টকময় পথত
পৰবৰ্তী খোজবোৰ যাতে
ঠিকমতে দিব পাৰোঁ
যিয়ে নিজৰ স্বার্থৰ কাৰণে আনক Use কৰে
যিয়ে এদিন Useless হৈ পৰে।
মানুহ এজনৰ চিন্তাধাৰা আৰু কৰ্মইহে
ব্যক্তিজনক মহান কৰে
এনেকুৱা একো কথা নাই যে
মহান হবলৈ শিক্ষিত হবই লাগিব।
সেইজনক আদৰ কৰক
যিজনে নিজৰ ব্যক্তিত্বটো আপোনাক সময় দিয়ে
সেইজনক প্ৰেম কৰক
যিজনে আপোনাৰ সুখৰ বাবে
নিজকে ব্যস্ত কৰি তোলে
তোমাক বিচাৰিলেও নাপাওঁ বুলি জানোঁ
তথাপিও তোমাৰ হোৱাৰ
সপোন দেখোঁ কিয় জানানে?
কাৰণ হৃদয়খন তোমাক দি

পুনৰ ঘূৰাই ল'ব নিশিকিলোঁ
নিজৰ ঘৰটো যেনেকুৱাই নহওঁক কিয়
নিজৰ ঘৰটো সমান শান্তিৰ ঠাই
ক'তোৱেই নাই
জীৱনটো সঠায়ে বৰ বিচিত্ৰ
এদিন সকলো মায়া-মোহ এৰি
চিৰদিনৰ বাবে যাবলৈয়ে
ইমান দিন জীয়াই থাকিবলগা হয়।
দুখীয়াৰ দেহত ফটা চোলাটো দেখি নাহাঁহিবা
কাৰণ দুখীয়াৰ পৰাহে মানুহ ধনী হয়
মন কৰিবা এসময়ত
তোমাৰ পূৰ্বপুৰুষো দুখীয়াই আছিল,
বুলি ক'বলৈ সাহস লাগিব বন্ধু...
Sorry আজি-কালি মানুহে নিজৰ ভুলটো
স্বীকাৰ কৰা দুৰেৰে কথা
তাৰ পৰিবৰ্তে নিজৰ ভুলটো ঢাকিবলৈ
আনৰ গালৈ শিল দলিওৱা লোকহে
বহুত বেছি পাবা।

পথ্যৰ

সঙ্গিতা মণ্ডল
স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

মলয়া বতাহত দুলিছে পথাৰত
ধান গছৰ ছবি
কৈছে কিমান কথা তৰাই
আনন্দত আত্ম হাবাই।
মাঝে মাঝে বগা বগলী
তুলিছে তেওঁলোকৰ মাথা
ঠোঁট দি খুজিছে কত
ভেকুলী যাব পোৱা।
গৰু ভেৰা ছাগলী ম'হ
কিমান যে ব্যস্ত সিহঁত
কথা কোৱাৰে সময় যে নাই
ডুবি যাব বেলি।
খাল বিল নানা ডোবা
শুকাই যোৱাৰ সময়
মাছ কেকোৰা ভেকুলীৰ
এতিয়া হ'ল জ্বালা।
বগলী চিল হাৰগিলাবোৰৰ
আনন্দত মন ভৰা
মাছবোৰ এতিয়া পলাব ক'ত
এতিয়া পৰিব ধৰা।

মাঁ

পূজা মণ্ডল
স্নাতক চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

জন্ম দিলা তুমি আই
তোমাক পাহৰিম কেনেকৈ?
তোমাৰ বাবে আহিলো আই
এই বিচিত্ৰ ধৰালৈ।
শান্ত সুস্থ মুখ খনি তোমাৰ
যেতিয়া তোমালৈ চাওঁ,
পৃথিৱীত থকা সকলো
মৰমেই যেন পাওঁ।
দয়াৰ সাগৰ মা তোমাৰ
সঁচা অন্তৰখন
ক'ত দুখ সহ্য কৰা
অলপো নকৰা খং।
সেয়েহে মা সকলো
অৰ্পিলো তোমাৰ চৰণত
শত কোটি প্ৰণাম কৰি ভগৱানক কওঁ
জনমে জনমে যে তোমাকে
মাতৃ ৰূপে পাওঁ।

গছ

দিপ্তী প্রধানী
স্নাতক চতুর্থ বার্ষিক

এজোপা গছ আছিল।
য'ত পাত আছিল
আজি তাত ফুল আছে।
য'ত ফুল আছিল
আজি তাত ফল আছে
আৰু
য'ত ফল আছিল
সেই ফুল মাটিয়ে খালে
মাটি ফুটি বীজ গজে।।
ইটো পাৰে দুটি কোমল পাত
সিটো পাৰে শিপা
লাহে লাহে লহপহকৈ বাঢ়ে
ফল গছৰ পূৰ্ণ
গছ এজোপা।।

ফুল

সমীৰ পাল
স্নাতক চতুর্থ বার্ষিক

সেউজীয়া বৰণীয়া ঘাঁহৰ মাজত
ফুলিছা আপোন মনে,
ফুল ফুল বুলি মাতিছে তোমাক
জগতৰ প্ৰতিজনে।।
নিশাৰ স্নিগ্ধ দিপ্তীময়ী জোনে
জগত কৰিছে পোহৰ,
ৰঙীন সোনোৱালী জ্যোতি তোমাৰ
শুৱনী হেঙুল বোল।।
ক'ত পালা তুমি অপূৰ্ব মাধুৰী
নিখুত ৰূপৰ জ্যোতি,
সুন্দৰ তোমাৰ ৰূপহী সুবাস
কাকনো বিলাই দিবি।।

শেষ প্ৰান্তৰ প্ৰশ্ন

অৰ্চনা বয়

স্নাতক চতুৰ্থ ব্ৰাহ্মসিক

বিপ্লৱী

ফাৰহানা বহমান

স্নাতক চতুৰ্থ ব্ৰাহ্মসিক

আমি মানুহ
জাগতিক পঞ্চভূতজাত আমাৰ
দীপ্তিমান শৰীৰক লাগে
নতুন মুকলি নীলা আকাশত
হোৱা অৰুণোদয়ৰ বশ্মি,
পুষ্টিসাধক অন্নৰ
তৃপ্তিদায়ক ভৰা থাল।
তাৰ বাবে আমি।।
উৰ্বৰা মাটিৰ কৰ্মনিষ্ঠ পূজাৰী।
আমি যুগ পৰিস্থিতিৰ প্ৰতীক
বস্তু আৰু আদৰ্শৰ
দ্বন্দ্বাত্মক গতি
সংগ্ৰামলিপ্ত বিপ্লৱী।।

জঠৰ শীতৰ কঠোৰ নিশা
ধূৱলী কুৱলী অন্ধকাৰ
ঠিক মোৰ অন্তৰৰ বিষাদৰ প্ৰতিফলন।
সমাপ্ত হোৱা আখ্যানৰ অসমাপ্ত সংলাপবোৰ
নিমাণ্ডমাণ্ড বজনীৰ শেষ প্ৰহৰত
ক'ৰ পৰা জানো ৰিগি ৰিগি বৈ আহে
মই ঠিক মনিব নোৱাৰি কেৱল শেষ
প্ৰান্ত বিচাৰি ছটফটাও
তেতিয়া মোৰ পৰা যোজন দূৰত
তুমি হয়তো নিদ্ৰাৰ আৱেশত
নিহিপালি দি শুই সপোনকেলি খেলা।
স্নান পৰি যোৱা সপোনবোৰ
আকৌ জী উঠিব খোজে কিয় ?
নিশাৰ অন্ধকাৰত কোনে শব্দভেদী বাণেৰে
মোৰ বুকু ভেদ কৰে ?
কিয় এনে হয় ?
খুটা নোহোৱা সাকোখন কিয় সৰি নপৰে ?
তুমি অসমাপ্ত বুলি লিখি সমাপ্ত কৰা উপন্যাসখন
কিয় মোৰ এতিয়াও প্ৰিয় ?
কিয় ?
অহেতুক সম্পৰ্কৰ ছিগি যোৱা সূতা বিচাৰি
মই আকাশলৈ হাত মেলো।
বিনিদ্ৰ নিশাবোৰত এই প্ৰশ্নবানবোৰে
মোক সহস্ৰ আঘাত কৰি মুৰ্ছিত কৰি
মোৰ জীৱন্ত মৃতদেহ শুৱাই দিয়ে সুখনিদ্ৰাত।

বসন্ত

কোয়েল সাহা
স্নাতক চতুর্থ বান্ধাসিক

বসন্ত আহিল যে ধৰাত
কুকিলৰ সুৰে মনটো ভৰায়,
কৃষ্ণচূড়াই ৰাজপথ সজায়
সঙ্গীতৰে কৰতালে কানত বজায়।
মদন দেৱৰ সেই আশীৰ্বাদ
আবিৰৰে ৰঙা এই চৌপাশ
বউ কথা কও, সেই চৰাই মাতে
লৰা-ছোৱালী সব আনন্দত নাচে।
ভ্ৰমৰ বোৰ জাক বান্ধি চলে
ফুল ফুটে সেই কাননে কাননে,
বৃক্ষত নতুন পত্ৰ পল্লব জাগে
সকলোবোৰ দৃশ্য যে কি অপকপ লাগে।

কোন আপোন কোন পৰ

আৰিফা সুলতানা আহামেদ
স্নাতক দ্বিতীয় বান্ধাসিক

জীৱ আমি দুদিনীয়া ভাই
অহংকাৰ নকৰিবা কোনোৱাই
সকলোৱে মিলি জুলি থাকিমেই জীয়াই
হিন্দু মুছলমান সকলো ভাই
অহংকাৰ নকৰিবা কোনোৱাই
জীৱ আমি দুদিনীয়া ভাই
গছ-লতা যেনেকৈ ধৰিছে সাৰটি
জীৱহে নুবুজীবা এই কথাটি
কোনে হিন্দু কোনে মুছলমান
মৰিলেই সকলোৱে গুচি যাম।

কোন আপোন কোন পৰ

সূৰ্য বশাক
স্নাতক দ্বিতীয় বান্ধাসিক

এতিয়া মই ক'ত আছো মই নিজেই নাজানো
যদিওবা বহুতৰে পৰা বহুদূৰত
পৰিয়ালৰ অবিহনে মই বৰ অকলশৰীয়া হৈছে
হাত ভৰি থাকিও আজি মই পঙ্গু কাৰণ
পৰিয়াল যে নাই কাষত
সকলো থাকিও আজি মই বৰ নিসংগী।।
চাৰিওফালে অন্ধকাৰ আৰু অন্ধকাৰ।।
কাৰোৱে সময় নাই উভতি চোৱাৰ
কিবা যেন আচৰিত অনুভৱ
আগতে চকুত নলগা সৌন্দৰ্য্য
বিচাৰি পাইছো চাৰিওকাষত
আৰেগক আপোন বুকুতলৈ
হেৰাই যোৱা নাই একো কবলৈ
আগ্ৰহ মাথো পৰিবাৰক এবাৰ চাবলৈ
মই পৰিবাৰখনৰ দেখা নেপালো
ৰঙীন বামধেনু কলা পালো
আশীৰ্বাদত আধা কাল তিৰস্কাৰ ললো,
তাকলৈ বাস্তৱত আহি পালো।

প্রগতি মহাবিদ্যালয়, আগমনী

বার্ষিক আলোচনী

প্রজ্ঞা

২০২২-২৩ বর্ষ

বাংলা বিভাগ

প্রবন্ধ

‘ডেল কার্নেগী এক ব্যক্তিত্বমী ব্যক্তিত্ব’

ড° বনশ্রী ব্যানার্জী

সহঃ অধ্যাপিকা বাংলা বিভাগ

‘ডেল কার্নেগী’ (১৮৮৮, ২৪ নভেম্বর) এমন এক ব্যক্তিত্বের নাম যা, বিশ্বের অধিকাংশ শিক্ষিত মানুষের অন্তরে গাঁথা। স্থান করে নিয়েছেন পৃথিবীর অনেক বিশ্ববিদ্যালয় এবং শিক্ষা প্রতিষ্ঠানে ডেল কার্নেগী রচিত বই পাঠ্য হয়েছে। ডেল কার্নেগী মানুষের জীবন যাপনের সবদিকই তুলে ধরেছেন। মানুষকে বাঁচতে হলে যেমন বন্ধুর প্রয়োজন আছে, তেমনি অর্থেরও প্রয়োজন আছে।

ডেল কার্নেগী যুক্তরাষ্ট্রের মিসৌরীর এম খামারে জন্মে ছিলেন এবং ছোটবেলায় ঐ খামারেই মানুষ হন। অতি সামান্যভাবেই মিসৌরীতে তার জীবন যাত্রা শুরু হয়েছিল। শৈশবে তিনি মোটর গাড়ি চোখেও দেখেননি অথচ ছেচল্লিশ বছরের আগেই পৃথিবীর প্রতিটি শিক্ষিত মানুষের কাছে পরিচিত হয়ে ওঠেন।

‘ডেল কার্নেগী’ একখানি বই লিখেছেন যা মানুষকে তার সুপ্ত প্রতিভা এবং অব্যবহৃত শক্তি জুগিয়ে উদ্দীপনা আর অধ্যাবসায়ের মধ্যদিয়ে মানুষের মত মানুষ হয়ে গড়ে উঠতে অবিরাম সহায়তা করে চলেছে। কার্নেগী বহু মানুষের আত্মবিশ্বাস ও কর্মশক্তি বাড়িয়ে সুখ আর দুশ্চিন্তাহীন জীবনের সন্ধান দিয়েছেন।

কৃষক পরিবারের সন্তান ডেল কার্নেগীকে ছোটবেলায় দারিদ্রতার জন্য পদে পদে কষ্ট পেতে হয়েছিল। দুশ্চিন্তায় জীবনে অন্ধকার এনে দিয়েছিল তাই আত্মবিশ্বাসে ভর করে কিভাবে নিজের পায়ে দাঁড়াতে হয় সেদিকেই তিনি একান্তচিন্তে মনোনিবেশ

করেছিলেন।

‘ডেল কার্নেগী’ একখানি বই লিখেছেন যা মানুষকে তার সুপ্ত প্রতিভা এবং অব্যবহৃত শক্তি জুগিয়েছিল। ১৯১২ সালে নিউইয়র্ক শহরে ওয়াই, এম, সি এর হয়ে শিক্ষকতার পেশা বেছে নিয়েছিলেন। সমাজের ছোট, বড় সকলের কথা চিন্তা করেই রচনা করেন ‘বন্ধুত্ব ও প্রতিপত্তি লাভ’ এই গ্রন্থটিই তাকে তুলে নিয়ে যায় জনপ্রিয়তার শীর্ষে। বেশ কয়েকটি বই লিখে ‘কার্নেগী’ আজও মানুষকে তার জীবন উপভোগ করে নিজের পায়ে দাঁড়াতে সাহায্য করে চলেছে। ডেল কার্নেগী এই বই "How to win Friends and Influence People" (1936) যা বিশ্ববিখ্যাত।

যে কোন বয়সের মানুষ, যে কোন পেশার মানুষ ‘কার্নেগী’র রচিত এই বই পড়ে জানতে পারেন, কিভাবে দুশ্চিন্তা দূর করে দীর্ঘ আনন্দময় জীবন লাভ করা যায়, কিভাবে মানুষের কাছে জনপ্রিয় হয়ে ওঠা যায়। পৃথিবীর বিভিন্ন ভাষায় অনূদিত হয়েছে কার্নেগীর গ্রন্থগুলি। বাংলা ভাষাতেও গ্রন্থগুলি অনূদিত হয়ে বাঙালীদের ধন্য করেছে জীবনশৈলী তৈরী করতে।

‘ডেল কার্নেগী’ বিভিন্ন লেখা যেমন ‘দুশ্চিন্তা মুক্ত নতুন জীবন’, ‘ব্যক্তিত্ব বিকাশ ও সাফল্যের সহজপথ’, ‘জাগ্রত ব্যক্তিত্ব’, ‘বিক্রয় ও জনসংযোগ প্রতিনিধি ও বক্তা হবেন কীভাবে’, ‘প্রতিপত্তি ও বন্ধুলাভ’, ‘স্ত্রী যখন বাধবী’, ‘বন্ধুতা শিখবেন কীভাবে’, সুখী জীবন ও কাজের সন্ধান’, ‘বরনীয় যাঁরা স্মরণীয় যাঁরা’।

সমুদ্র সদৃশ লেখা ডেল কার্নেগীর তাই সব লেখা নিয়ে

আলোচনা করতে গেলে মহাভারত লিখতে হবে তাই ছাত্র-ছাত্রীর সুবিদার্থে আমি ‘বক্তৃতা শিখবেন কী ভাবে’- এই প্রবন্ধ নিয়ে আলোচনা করতে আগ্রহী হয়েছি কারণ ‘বক্তৃতা’ কিভাবে দেওয়া যায় এ নিয়ে সব শিক্ষার্থীদের মনেই সংশয়। একটু লেগেই থাকে, আজকাল আবার বক্তৃতা দিতে না পারলে ফলাফলের। একটা অঙ্ক কেটে যাওয়ার ভয়। তাই ‘ডেল কার্নেগী’র এই বিষয়ে কিছু গুরুত্বপূর্ণ বক্তব্য তুলে ধরে আশা রাখলাম শিক্ষার্থীরা উপকৃত হবে।

‘স্বাভাবিক দুর্বলতা কাটিয়ে আত্মবিশ্বাস অর্জন তেমন কঠিন কাজ নয়। সহজে এই ক্ষমতা অর্জন করা যায়। কতিপয় ব্যক্তির প্রতি এটি ঈশ্বরের বিশেষ দান। চেষ্টা করলেই সকলেই এই ক্ষমতা অর্জন করতে পারে।’-

ডেল
কার্নেগী।

‘আত্মবিশ্বাস, সাহস আর জ্ঞানই হচ্ছে বক্তার প্রধান শক্তি।’—তপন রুদ্র।

একজন বক্তার বক্তিতায় যা যা দরকার তা হ’ল :-

ডেল কার্নেগীর ভাষায় বলতে গেলে কয়েকটি বিশেষ মানসিক অস্ত্রের দরকার সেগুলির মধ্যে প্রথমেই আসবে “সাহস ও আত্মবিশ্বাসের বিকাশ”, দ্বিতীয়তঃ, “অটল বাসনা নিয়ে দৃঢ়তার সাথে যাত্রা শুরু করা।” তৃতীয়তঃ “বক্তা যে বিষয়ে বলবেন সে বিষয়টি ভাল করে রপ্ত করে নেওয়া”, চতুর্থতঃ “দৃঢ় বিশ্বাস। পঞ্চমতঃ “অভ্যাস, অভ্যাস আর শুধুই অভ্যাস” একটু বিস্তৃত আলোচনা করা যাক। শিক্ষার্থীদের উদ্দেশ্যেই বলছি মনোযোগ দিয়ে ধৈর্য সহকারে পড়লে আশা করছি তোমাদের ভাল।

অটল বাসনা নিয়ে দৃঢ়তার সাথে মন ও হৃদয়কে একাগ্রচিত্ত

করে আকাঙ্ক্ষাকে সঠিক ভাবে নির্ধারণ করতে সক্ষম হতে হবে তবেই সাফল্য অর্জন করা যাবে। অর্থাৎ আত্মসচেতনতাই বক্তার প্রধান বৈশিষ্ট্য হবে। “আমি পারব” এই দৃঢ় বিশ্বাসে এগিয়ে যেতে হবে।

কোনো ব্যক্তি তাঁর বক্তব্য সম্পর্কে চিন্তা ও পরিকল্পনা না করলে এবং তিনি কী বলবেন তা না জানলে শ্রোতাদের সামনে বক্তব্য পেশ কালে তিনি সহজ ও স্বাভাবিক হতে পারবেন না, তার কাজ হবে একজন অঙ্ক কর্তৃক আর একজনকে অঙ্কের মতো পরিচালনা করা। এই অবস্থায় বক্তাকে হতে হবে আত্মসচেতন। নতুবা তাকে অনুতাপ করতে হবে, লজ্জায়ও পড়তে হবে।

বক্তৃতা দেবার সময় শ্রোতাদের চোখে চোখ রেখে সরাসরি তাকিয়ে এমন ভাবে বক্তব্য পেশ করতে হবে, যেন মনে হয় সকল শ্রোতাই তোমার খাতক। তারা সবাই ঋণী, ধরে নিতে হবে যে ঋণে মেয়াদ বাড়াবার আবেদন জানাবার জন্যেই তারা তোমার সামনে সমবেত হয়েছে। এই মনস্তাত্ত্বিক চিন্তার ফল তোমার জন্যে হবে কল্যাণকর।

‘অভ্যাস’ হচ্ছে গুরুত্বপূর্ণ বিষয়, এ পর্যন্ত তুমি যা পড়ছ তা সম্পূর্ণ ভুলে গেলেও স্মরণ হবেই অভ্যাসের দ্বারাই। বক্তৃতায় আত্মবিশ্বাস সৃষ্টির উপায় হচ্ছে বলা, বলার অভ্যাস করা।

সংক্ষেপে বলতে গেলে ডেল কার্নেগীর বক্তৃতার ওপর গুরুত্বপূর্ণ কিছু উপদেশ বিশ্লেষণ করে বলা যেতে পারে—

১। যখন কোনো বক্তা মনে প্রাণে কোনো বিষয় বলার জন্যে প্রস্তুত তখন তিনি তা প্রকাশের আকাঙ্ক্ষা অনুভব করেন। এরূপ আকাঙ্ক্ষিত বক্তব্য হয় ফলপ্রসূ। কোনো সুপ্রস্তুত ভাষণ প্রস্তুতিতেই দশভাগের নয় ভাগ সুসম্পন্ন হয়ে যায়।

২। প্রস্তুতি কী? কোনো কাগজে কতিপয় বাক্য লিখে নেয়া? কতিপয় প্রবচন মুখস্থ করায় মোটেই না, প্রকৃত প্রস্তুতি

হচ্ছে নিজের মন থেকে কিছু ভেবে নেয়া, চিন্তা ধারাকে সুমার্জিত করা, নিজস্ব চিন্তাকে সুশৃঙ্খলভাবে গুছিয়ে নিয়ে নিজের ভাবকে, চিন্তাকে সাজিয়ে গুছিয়ে নেয়াই হচ্ছে প্রকৃত প্রস্তুতি। অন্যের ভাব নিয়ে শুরু করলে সাফল্যের পরিবর্তে আসে ব্যর্থতা। উদাহরণ স্বরূপ নিউইয়র্কের মি. জেকসনের কথা ধরা যেতে পারে। তিনি ফররেন্স ম্যাগাজিনের নিবন্ধ দিয়ে শুরু করে ব্যর্থ হয়েছিলেন। কিন্তু তিনি সে নিবন্ধকেই শুরু হিসেবে ধরে নিয়ে যখন নিজের মনের চিন্তা প্রকাশ করেন বক্তৃতায়, তখন তিনি অর্জন করেন সাফল্য।

৩। বসে বসে শুধুমাত্র ত্রিশ মিনিট সময়ে কোনো বক্তৃতা তৈরি করার চেষ্টা করা ঠিকনা। বক্তৃতা মাংস বা মাছের টুকরোর মতো রান্না করার সামগ্রী নয়, এটা তৈরি করতে হবে। সপ্তাহের প্রথম দিকে নিজের বিষয়বস্তু নির্ধারণ করতে হবে। অতঃপর সকল মুহুর্তে বিষয়টি নিয়ে চিন্তা করতে হবে, ভাবতে হবে, ধ্যান করতে হবে, ঘুমেও স্বপ্ন দেখতে হবে। বন্ধুদের সাথে বিষয়টি নিয়ে আলোচনা করতে হবে। বন্ধুদের সাথে বিষয়টি নিয়ে আলোচনা করতে হবে। এটাকে আলোচনার বিষয়বস্তুতে পরিণত করতে হবে। এটা সম্পর্কে যত প্রশ্ন মনে জাগে মনে মনে তার উত্তর অনুসন্ধান করতে হবে। তোমার মনে যত প্রশ্ন জাগবে এবং তুমি এর যত উত্তর পাবে তা কাগজে নোট করে রাখবে। স্নানাহার কালে, পথ চলতে, উঠতে বসতে মনে মনে আওড়াতে হবে। এটা ছিল লিংকনের পদ্ধতি, এবং এটা অধিকাংশ সফল বক্তার বক্তৃতার প্রস্তুতির অনুসৃত পন্থা।

৪। কোনো একটি নির্দিষ্ট বিষয় সম্পর্কে অধ্যয়ন করার পর তুমি লাইব্রেরিতে গিয়ে সেই বিষয়টি সম্পর্কে অধ্যয়ন করো। গ্রন্থাগারিককে নিজের প্রয়োজনের কথা বলতে হবে।

তোমার নির্দিষ্ট বিষয়ে সে তোমাকে যথেষ্ট সাহায্য করতে পারেন। মুক্তমনে স্বাধীন চিন্তার পর অধ্যয়ন হতে প্রাপ্ত তথ্য ভিত্তিক প্রণীত ভাষণ হৃদয়গ্রাহী হয়।

৫। তুমি যে তথ্য ব্যবহার করতে ইচ্ছুক তার চাইতে বেশি তথ্য সংগ্রহ করো, লুবার বুরবাকের কথা স্মরণ করো। তিনি লাইলাক চারা জন্মাতে, যার মধ্যে দু একটি হত অত্যন্ত ভালো। এক শত চিন্তা একত্রিত করো, নব্বইটি ছেঁটে ফেলে দশটি রাখো।

৬। সংরক্ষিত শক্তি অর্জনের উপায় হচ্ছে প্রয়োজনাতিরিক্ত তথ্য সংগ্রহ এবং এসব তথ্য পুঙ্খানুপুঙ্খরূপে জেনে রাখা। বক্তৃতা প্রস্তুত কালে আর্থার জন যে পদ্ধতিতে তার বিক্রয় প্রতিনিধিদের খাদ্যবস্তু সম্পর্কে শিক্ষা দিতেন সে পদ্ধতি সে পদ্ধতি অনুসরণ করো। আটলান্টিক ক্যাবল সম্পর্কে নিবন্ধ রচনায় ইহা তারবেল যে পদ্ধতি অনুসরণ করেছিলেন তা অনুসরণও করা যেতে পারে।

শিক্ষার্থীদের সুবিদার্থে এই প্রবন্ধটি লিখলাম। ‘ডেল কার্নেগী’ আমাদের জীবন জীবিকাকে সহজভাবে শেখাতে চেয়েছেন এবং তার এই প্রচেষ্টা সফল হয়েছিল। তাঁর প্রবন্ধগুলি পড়লে খুব সহজেই নিজেকে এক সফল ব্যক্তিত্বরূপে পরিগণিত করা যেতে পারে। শিক্ষার্থী উপকৃত এই আশায় ইতি টানলাম। তবে আমি শুধু সিদ্ধুর বিন্দুকেই ছুয়েছি, ডেল কার্নেগীর শিক্ষা বিভিন্ন বিষয়েই আলোকপাত করেছে। ভবিষ্যতে সেগুলো নিয়ে লেখার প্রয়াস করব। কারণ এই যন্ত্র সদৃশ জীবনে মানসিক ভারসাম্য রক্ষা করে এক সফল মানুষ হয়ে বেঁচে থাকার তাগিদ যে প্রত্যেকের মধ্যেই আছে। ○

World Environment day

Swachha Bharat Abhijan

গল্প

বাবার প্রতি ভালোবাসা

শ্রেয়া বসাক

এক জমিদারের চার কন্যা ছিল। তারা খুব মুখে শান্তিতে জীবন যাপন করছিল। একদিন জমিদার তার চার কন্যাকে প্রশ্ন করল-

জমিদার : আমাকে তোমরা কতোটা ভালোবাসো?

প্রথম কন্যা : বাবা আমি তোমাকে চিনির মতো ভালোবাসি।

দ্বিতীয় কন্যা : আমি তোমাকে রসগোল্লার মতো ভালোবাসি।

তৃতীয় কন্যা : আমি তোমাকে সন্দেশের মতো ভালোবাসি।

চতুর্থ কন্যা : আমি তোমাকে ছাড়া অসম্পূর্ণ। খুব ভালোবাসি তোমায়। একেবারে লবণের মতো।

প্রথম তিন কন্যার কথা শুনে জমিদার খুব খুশি হলেন কিন্তু চতুর্থ কন্যার কথা শুনে রাগান্বিত হয়ে তাকে বনবাসে পাটিয়ে দিলেন। কয়েক বছর পর জমিদার শিকার করার জন্য বনে গেলেন। কিন্তু সেদিন শিকার করার মতো তিনি একটি প্রাণীও খুঁজে পেলেন না। ক্ষুদা পিপাসায় ক্লান্ত হয়ে একটি বড়ো গাছের নীচে বসে রইলেন। একটি মেয়ে তার (জমিদারের) এই অবস্থা দেখে তাকে একটি ছোট কুটির নিয়ে গেলো এবং জমিদারকে পান করার জল দিল। জমিদারের ক্লান্তি দূর হলো এবং সে সেখানই ঘুমিয়ে পড়লো। মেয়েটি জমিদারের জন্য রান্না করে নিয়ে এলো ততোক্ষণে জমিদারের ঘুম ভেঙে গেছে। সে আহার করার জন্য আসন পেতে বসলো। মেয়েটি তাকে খাবাড় পরিবেশন করলো। খাবার মুখে দিয়েই- জমিদারঃ এই মেয়ে! এসব কী রান্না করেছে একটাতেও নুন নেই। নুন ছাড়া কী খাওয়া যায়। মেয়েটি : মেয়েটি মুচকি হেসে বললো। বাবা! মনে আছে একদিন আমি তোমার নুনের মতো ভালোবাসি বলেছিলাম বলে তুমি আমাকে বনোবাসে পাঠিয়ে দিয়েছিলে। আমি তোমার সেই চতুর্থ কন্যা।

জমিদার তার ভুল বুঝতে পারলো এবং তার কন্যার কাছে ক্ষমা চাইলো। এবং সসম্মানে তার কন্যাকে নিয়ে বাড়ি ফিরে গেলো। তারা আগের মতো সুখে শান্তিতে সুস্থ জীবন যাপন করতে লাগলো। ○

College Week

Freshmen Social

ଅଗତି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଆଗମନୀ

ୱାସିକ ଆଲୋଚନୀ

ଅଞ୍ଜା

୨୦୨୨-୨୩ ବର୍ଷ

ଈଞ୍ଜାଜୀ ବିଭାଗ

Macbeth in The Underworld of Mumbai

Ashraful Hussain

(Asst. Professor)

Department of English

Abstract :

As a writer, Shakespeare is, maybe, the best in class. His plays cast a spell, and triumph and win are indivisibly associated with his special craftsmanship. His skillfully drawn circumstances, life-like characters, and captivating verse catch all hearts, old and youth. His plays have stood the flavor of the time. Multiple hundred years have passed since his demise, but his widely popular dramatizations and sonnets have stayed the closest companions to men. As the superb manifestations of extraordinary workmanship, they have held their enticement for all ages and all groups of people. His plays have been adapted worldwide in different languages and medium. Recently, one of the filmmaker of Bollywood Vishal Bhardwaj has adapted Shakespeare's three tragic plays *Macbeth* as *Maqbool* (2004), *Othello* as *Omkara* (2006) and *Hamlet* as *Haider* (2014). Here the main aim is to study how Bhardwaj has adapted *Macbeth* in contemporary India and set it in the Muslim dominated underworld of Mumbai. For this study mainly descriptive analysis method is applied. Here the researcher analysis the different situations of the movie.

Key words :

Bollywood, Shakespeare, *Maqbool*, Adaptation, Bhardwaj, Underworld, Mumbai, *Macbeth*.

Introduction :

Shakespeare as a dramatist can't be compared with another. His universality lies in his art of characterization. His dramas are the portrayal of the dark corridors of human mind through which the human instinct like jealousy, envy, trust, betrayal, love get its expression to the fullest. His characters are the real men and women. They have their own individuality and peculiarity but at the same time universal. So the writings of Shakespeare know no limits. His writings are not for an age or a particular nation but of all ages and nations. According to Dutta, "The appeal of his plays has the same moving effect on all minds, ancient of modern" (Dutta, 1999, p. 67). And for this universality of Shakespeare filmmakers and dramatists of the world find their raw material to adapt Shakespearean dramas. Shakespeare in India is found in two different folds. According to Hussain and Das.

The existence of Shakespeare in India is of two different categories : The Shakespeare of the age of Elizabeth and the Shakespeare of India. We find the Elizabethan Shakespeare in the syllabus of different institutions. The Indian Shakespeare appears in the shape of receptions, adaptations, transliterations, presentations, alterations, and appeared as self-restraint in India land.

From the introductory juncture of British rule, the Shakespearean craft is found in the different states of India. Among them, Tamil Nadu, Bengal, Maharashtra, and Assam are some of the prominent places where Shakespearean plays were performed to entertain the traders during the tenure of British rule (Hussain & Das, 2023, p.876).

Karim and Mondal (2020) remarked. "The Assamese dramatic production has been indubitably influenced by Shakespearean plays. Most of the modern Assamese plays have evolved as a result of their writers' interaction with the West, especially with the dramas of Shakespeare" (p. 8). Later on the Shakespearean plays moved into the silver screen from texts and stage performances.

Adaptation of Shakespeare in Indian cinema has started from the time of its inception. Especially, it is the Parsi theatre that localized the Shakespearean plays according to the taste of the Indian audiences. And this led several filmmakers in India to adapt Shakespeare in national as well as regional language. It is Sohrab Modi who first adapted Shakespeare's Hamlet into *Khoon ka Khoon* in 1935. This film was made in both Hindi and Urdu language and can be regarded as the first Hindi and Urdu adaptation of Shakespeare in India. However, the craze of adapting Shakespeare was set behind as soon as India was free from British rule. According to Suddhaseel Sen "After Indian independence in 1947, this tradition took a back seat, but the late 1990s saw a resurgence of interest in Shakespeare adaptations, no doubt partly because

of the success of English-language adaptations by Kenneth Branagh, Baz Luhrmann, and others" (Sen, 2009, pp.1-2).

Bhardwaj's adaptation of Shakespearean trilogy has started a new genre in Bollywood. Though there are many adaptations of Shakespeare in Bollywood, people and educationist was not concern about it. It is Bhardwaj who made Shakespeare popular in Bollywood and among the masses of India. Even Bhardwaj never knew that his adaptations would become a study material of university students and research. Nowadays, in most of the universities of India film adaptation of Shakespeare is introduced as one of the important topic and Vishal Bhardwaj's trilogy is one of them.

Maqbool is the first installment of his trilogy that got release in 2003 and Bhardwaj received international acclaims for this movie as it was screened in Cannes Film Festival. In fact, the filmmaker has the enthusiasm to touch the audiences out of the border of India. He acclaims, he "wanted to touch a chord with international audiences, so there were many commercial considerations in adapting Shakespeare" (cited in Sen, 2009, p.2).

In the history of adaptation of Shakespeare's drama, *Macbeth* plays an important role. Among them, the most remarkable ones are Akira Kurosawa's *Throne of Blood* (1957), Roman Polanski's *Macbeth* (1971), Orson Welles *Macbeth* (1948), etc (Sultana, 2014). Among all these *Maqbool* is one of the adaptations of *Macbeth*. Bhardwaj has successfully transported

the story of Macbeth into a Muslim dominated underworld of Mumbai. The movie depicts the struggles for power and ambition like the source text. Here, Irfan Khan plays the role of Maqbool (Macbeth) while Tabu plays the role of Nimmi (Lady Macbeth) and Pankaj Kapoor plays the role of Abbaji (Duncun I Scotland). The most interesting character of the movie is the portrayal of Om Puri (Pandit) and Naseeruddin Shah (Purohit) who plays the role of the three witches. Watching the socio-political situation as depicted in the movie, it can be considered as desi Macbeth.

Methodology :

For this study mainly descriptive as well as qualitative method is applied. Here, the researchers describe as well as analysis the different circumstances of the film. Moreover, the impact of Shakespeare in Hindi cinema and other research work on Shakespeare's adaptation in cinema becomes the source material of this study. Moreover, descriptive research answers when, what and how questions while qualitative research answers why question. So, in concerning with objective of the study, the researcher applies both the methods.

Bhardwaj's Maqbool :

Bhardwaj has transported the movie from Scotland to Mumbai underworld to give a local touch. Here, the characters are not related to royal family nor they are soldiers of Scotland. Even Maqbool (Macbeth) doesn't serve the state like Macbeth who instead work for the mafia king

Abbaji (Duncan) who has a beautiful mistress known as Nimmi (Lady Macbeth). Abbaji considers Maqbool like his own son but he never knew one day Maqbool will bite him like a serpent. Indeed, it is Nimmi who sparks Maqbool's heart with love after her immense try, and an illegitimate relationship starts between them. It is illegitimate because they are not bound by marital vows like Macbeth and Lady Macbeth. Nimmi always instigates Maqbool to kill Abbaji even she questions his manhood. Moreover, Pandit and Purohit who work like three witches of source text also pour into the mind of Maqbool that one day he will become the main boss of the underworld gang. Abbaji has a daughter named Sameera who loves Guddu (Fleance) and Guddu is the son Kaka (Banquo). After the marriage between Sameera and Guddu, Nimmi becomes mad like to see Maqbool in the position of Abbaji as she thinks Maqbool can never take the position of Abbaji and filled his mind with negativity that one day Guddu will become the heir of Abbaji as Abbaji don't have any son. So, with the hope to get the position of Abbaji and out of sexual jealousy Maqbool kills Abbaji at last.

Maqbool comes out after murdering Abbaji and assumes the position of don of the gang and both Nimmi and Maqbool were supposed to spend a peaceful life but they are plagued with remorse after witnessing Abbaji's spirit and being powerless to remove the bloodshed from their hands. Moreover, Maqbool is suspected as the murderer of Abbaji by the gang and the couple finally suffers a horrible demise.

The movie is closely related to the source text. As per Lanier, "Closely parallels Macbeth in plot, motifs, and character" (Lanier, 2007). For instance, the banquet episode when the spectre of Banquo makes its appearance is transformed by a gathering of the gang of Maqbool where Guddu and Kaka (Fleance and Banquo) are absent. Maqbool is the only person who believes Kaka is breathing and staring towards him when his murdered corpse is returned, and as a result, he reacts like a frightened person. According to Singh, "Maqbool's fear of Kaka's gaze is tied to Abbaji's murder scene in which Abbaji dies looking at Maqbool. His blood splashes over Nimmi who like her Shakespearean counterpart becomes increasingly obsessed with imaginary bloodstains" (Singh, 2014, p.763). The filmmaker has recreated the incident involving the movement of Birnam wood in the shape of Maqbool's effort to dispose of illegal goods and the ensuing investigation of his house.

The conclusion of Maqbool is Bhardwaj's hand does not aim for either ultimate harmony or extreme disorder. He pursues a medium path, nevertheless, in contrast. Since the film takes place in Mumbai's underbelly, it would be slightly unfair to imply a change from chaos to peace, yet on an individual basis, peace is attainable. This is demonstrated by Guddu and Semeera caring for the newly born child of Nimmi in a gesture of humanism that surpasses their differences with one another and their gang. Yet this hint is brief since the film's tone consistently conveys the idea that the deadliest deeds do not even

originate through predictable sources, but rather the unanticipated ones. Since the audiences learn that Abbaji slaughtered his employer to gain power and Maqbool murders the guy who raised him like a son, this statement becomes pretty perceptive.

Macbeth in the Underworld of Mumbai :

Vishal Bhardwaj's movie Maqbool is based on the socio-political situation on Mumbai under a Muslim dominated area where Macbeth is renamed as Maqbool. Once, Bhardwaj once admitted in an interview that he was looking for a story to set in the backdrop of the underworld and fortunately, he read the short story of Macbeth on a train journey and found it suitable to set in the background of underworld. The 2003 film Macbeth/Maqbool by Vishal Bhardwaj provides a shocking summary of the underworld topic that has been persistently emerging in Bombay (Mumbai) cinema for the past 15 years. It demonstrates how the underworld genre's energy of street survival, the logic of harsh justice, the exuberance of existence on the verge, and the illusive but profound comfort of fraternity harbour the potential of a tragic form in the traditional sense.

In this way, the urban crime film has acted as the "Chronicle" background to Bhardwaj's Macbeth, growing from Ankush (1986) and Nayakan (1987) through Parinda 1989, Angaar 1992, and Gardish 1993, and reaching its full blossom in Satya 1998 (Biswas, 2006). According to a critic on Macbeth from the early

20th century, the author of the Elizabethan play took inspiration for the tone and environment of the play from the Chronicles, which "told him of men driven by an irresistible impulse into deeds of treachery and bloodshed but haunted when the deed was done by the spectres of conscience and superstition" (Grierson, 1914, p. 22). The Chronicles detailed the royal ancestry; Holinshed's Chronicle, one of these, served as inspiration for Macbeth. The kingpins in the urban crime movie and named "Bhais," despite the fact that there are no monarchs or lineages to record in it. This raises the question of whether the tragedy's traditional plot device—kinship—is present here. Indeed, there are two types of kinship: the literal kinship of blood relatives and the virtual kinship of criminal brothers. Law, which is another source of tragic strife, is evidently a ghost in this situation. This possibility doesn't materialize as long as the Bombay movie has its cop and robber subject, but when the genre turns to the underworld, the conflict moves to a lawless realm and forces the audience to consider the roots of law.

Could we assert that the ability to cast a number of modern popular ruminations in the pattern of Shakespearean tragedy is attributable to the enduring character of those "irresistible urges and haunting sorrow," the universal need to go back to the beginnings of law? The question of the current itself would remain unsolved in light of the fact that this cinema only began to experience fresh correlations with realities outside of the cinema in the 1990s. Let's not forget how seamlessly Macbeth transitions from

a scene depicting the desecration of nature (Macbeth's act of treason and the brutality that followed are depicted as an offence against nature) to a sorrow over a place. Macduff addresses Malcolm in Act IV, Scene III.

..Each new morn,

New widows howl, new orphans cry; new sorrows

Strike heaven on the face,
that it resounds As if it felt with Scotland, and yell'd out

Like syllable of dolour

The major moral change for Maqbool is that one is no longer grieving the deterioration of a legal system, but of an order inside the underbelly. The Bombay Macbeth breaks the rule of the criminal regime itself; there is no ethical base over ground, and the outside simply sends retribution and revenge in the shape of the police. The country, the way of life grieved in Maqbool, is one that has fallen from this fallen condition. This, one must concede, has its own tragedy. Other languages of mourning have been lost; who would now be interested in lamenting the loss of a normative order? The extremely moralistic rhetoric of Indian popular film has been obliged to make significant concessions in this new genre. "Moralism excludes tragic perception of the universe, which Hegel would argue requires a struggle between two moralities or laws rather than one between a rule and its lack" (Biswas, 2006, p.3). The solidity of evocation is what most stands out about the universe in Satya, Company (2002), or Maqbool. The legitimate order could

not be thematically replaced without this. The Mumbai underworld is fascinating because of how closely it resembles reality and how shockingly similar it is to our awake life during the day. The speech, the appearance, the humour, the environment—in other words, the entire cinematic body—has been designed for insertion into a variety of texts. The underworld shown in *Maqbool* (Macbeth) is an apparently never-ending study of facial expressions, hand gestures, spoken language, and movement, constructed on the stereotypes of ordinary urban street life and subaltern existence popularized mostly by television. Consider how music videos, commercials, news articles, and comedic interludes have made the whole tapori repertory or the slum idiom apparent. Before film could give it a form, the mimetic capital, to use a term from the New Historicists, had already flowed across a large-scale cinematic field. For the events in a movie like *Satya* to make complete sense, one needs to undergo an introduction into this language.

In the realm of cinematic crime, the criminal fraternity itself a source of curiosity. *Satya* by Ramgopal Varma painted a vivid image of this connection, showing how it was both deeply ingrained delicate, frequently ethically strong because to its very detachment from the moral code. This emotive zone, the fragile community of the murderer, develops into a fertile core of performance, exchanging codes and sharing moments of impending annihilation while reflecting common sense through a vibrant interchange language. It's fascinating to watch

how, in *Satya*, a community is purely imagined, as opposed to the genuine sibling or parent-child bonds that existed in previous instances of the genre, like *Parinda* or *Gardish*. So like *Maqbool* the bonding between Abbaji (Duncan) and Maqbool (Macbeth) cannot be ignorant. It is just for the instigation of their loved one and the prophecy of Pundit and Purohit (the three witches) that allured Maqbool to kill Abbaji like Macbeth killed King Duncan. After the death of Nimmi and Maqbool, it is Semeera and Guddu who adopts their child and it is only for family bonding that we see in other underworld movies. *Maqbool* creates a magnificent structure by fusing together all possible bonding representations and the cumulative effects of the general practice.

The stability of the life-flow that exists just below the surface of genuine social reality is inextricably linked to violence. The customary divide between economic and cultural creation is being gradually erased in mediatic activity, which is where the dense, tight documentation of an idiom of life is derived from. *Maqbool* gives a mirror of observation on the new commercial creation of pictures by summarizing the obsessions of a genre. It is able to achieve this because it aimed to divert media effects into a cinematic form in the traditional sense, one that allowed the vividly detailed contemporary the other side of the current city to be infused with a feeling of history.

Conclusion :

Bhardwaj's depiction of the underworld is reminiscent of films like *Agneepath*, *Company*,

Satya, and Once Upon a Time in Bombay, among others. The film's depiction of violence, bloodshed and gang warfare is comparable to the films mentioned. Abbaji's refusal to participate in the drug trade reminds us of a similar scenario in the film Once Upon a Time in Bombay when Ajay Devgan as an underworld Don refuses to perform such business, and both the dons are eventually slain by their most devoted henchmen. As a result, the adaption of Macbeth as Maqbool might be referred to as Macbeth in the underworld of Mumbai. ○

Work Cited :

Biswas, M (2006), Mourning and Blood-Ties : Macbeth in Mumbai, Retrieved from https://jmionline.org/articles/2006/mourning_and_blood_ties_macbeth_in_mumbai.pdf on 23rd February 2023.

Hussain, A & Das, N. (2023), "Bhardwaj's Adaptation of Shakespeare's Hamlet as Haider in Bollywood : A Study of the Plights of the Kashmiris", International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT), ISSN:2320-2882, Volume. 11, Issue 1, pp.d876-d886. Retrieved from <http://www.ijcrt.org/papers/IJCRT2301490.pdf> on 1st Feb 2023.

Dutta, K. (2000), Some Aspects of the History of English Literature. Section One: Elizabethan and Jacobean Literature. Shribhumi

Publishing Company, Calcutta. ISBN 81-7384-123-3, pp. 5-133.

Grierson, H. (1914), 'Introduction', William Shakespeare, Macbeth, ed. Kenneth Muir, London, 1962.

Karim, M.R. & Mondal, S.A. (2020), Shakespeare's Influence on Pre-Independence Assamese Tragedy: A Historical Perspective, Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities, Vol 12. Issue 1, pp. 1-9. Retrieved from <https://dx.doi.org/10.21659/rupkatha.v12n.41> on 15th September, 2022.

Lanier, D. (2007). "Film Spin-Offs and Citations," Shakespeares after Shakespeare: An Encyclopaedia of the Bard in Mass Media and Popular culture. Ed. Richard Burt. 2 Vols. Westport: Greenwood Press, pp. 132-365. Print.

Sen, S. (2009), "Indigenizing Macbeth: Vishal Bhardwaj's Maqbool". Borrowers and Lenders" The Journal of Shakespeare and Appropriation 4.2, pp.1-9. Print.

Singh, K.S. (2014). "Adaptation and Appropriation: Macbeth into Maqbool", in Research Scholar, An International Refereed e-Journal of Literary Explorations, pp.760-764.

Sultana, P. (2014), "Indigenizing Shakespeare: A Study of Maqbool and Omkara". Singularities Vol 1, Issue II. pp. 49-55. Print. 📄

S.T. COLERIDGE, A SUPERNATURALISTIC POET IN ROMANTIC AGE

Mr. Ganesh Ch. Saha
HOD, Deptt. of English

Defination of supernaturalism :

Supernaturalism is a belief related to religion which is beyond the Natur that can not be in the domain of reason. Even the science is not able to give clear explanation of super naturalism. Supernaturalism is an old belief. Before the appearance of science supernatural belief was vogue in the human world. People had lead their life on the basis of supernatural belief.

Supernatural element, its treatment in literature :

Supernatural ingredients are important, which is acceptable and every literary scholar highlighthis in their literary production such as Drama, novel, shortstory poetry epic etc. In the old and middle age English literature supernatural elements, supernatural characters, supernatural environment are available. The Indian literatural and Greek literature will remain incoplete if we cut off the supernatural characters. All the epics of the world are with the best treatment of supernatural characters and supernatural events.

Supernatural elements are dream like dramatic quality. The dramas, specially

tragedics are represented with supernatural ingredeents, such as ghost, dream, unseen super power etc.

Dramatist like Shakespeare, Marlowe Webster, completed their tragic play, such as, king, Lear, Hamet, Macbeth, Julius Caesar, Marchant of Vanice, White Devil, Doctor Faustus with the qualitative presentation of supernatural characters and supernatural events.

Super naturalism and romantic age :

All romantic poets are supernaturalistic. It is an important engredient of romantic poetry. Romantic poets, like William Words Worth, P.B. Shelley, S.T. Coleridge, Kaets, Byron, had presented supernatural elements in their poems. It is an inevitable characterstic of romantic poet. Though all romantic poets treated supernatural elements in their poetry, yet S.T. Coleridge, is regarded as a poet of supernaturalism. It is because of his special type of presentation of supernatural elements in his all poetry such as "The Rime of Ancient Marinar", Kublakhan and Christabel. It seems S.T. Coleridge aequire his distinction as a poet because of his presentation of the fantastic and supernatural region.

S.T. Coleridge's novelty and romantic concept of the supernatural :

S.T. Coleridge dealt with the supernatural in a psychological way. He avoided objective representation in favour of subjective approach in which readers can interpret the supernatural based on their own intuition and belief. Coleridge himself said in "Biographia Literaria" and Wordsworth dealt with natural and Coleridge dealt with supernatural in order to transfer from our inward nature a human interest and a semblance of truth sufficient to procure for these shadows of imagination and suspension of disbelief for the moment that constitute poetic faith.

Major characteristics of Coleridge's supernaturalism :

Coleridge was a pioneer in making the supernatural a psychic phenomena. His poems featured refined and subjective supernaturalism. It lacks objective crudeness of all pre-Coleridgean ghost literature. The critic describes his supernaturalism as "the spot on the brain that will show itself out." Its pleasure is not evident to the human eye, instead, the mind interprets it as anxiety or fear. In "The Rime of the Ancient Mariner", the horror of the Mariner's face is expressed by the fear, it inspires in the thought of the beholder.

In Christabel, there is nothing that is visibly terrifying, yet the mind continually feels a sensation of terror. The wicked ghost that inhabits Geraldine's body, and wants to ruin Christabel's innocent delight. We see an incarnation of evil powers from another realm

in her, and we understand how powerless ordinary people are against him. The poet also presents the woman's serpent nature through the terror she inspires in Christabel's psyche. Christabel can only make "hissing sound" while hypnotized by her eerie eyes, strange, fateful glances. Her venomous nature emanates from her eyes, permeating her entire body, and the "mastiff bitch" immediately detects it.

"The mastiff old did not awake,
Yet she an angry moan did make."

More, Geraldine's terrified scream indicates the presence of the dead mother's ghost.

"Off, wandering mother! Peak and Pine!
I have power to bid the flee."

Coleridge installs supernatural element in his poetry with suggestive quality. His supernaturalism is enigmatic, delicate, intuitive and personal. It is up to the reader what he or she means by a supernatural agency. It distills into the air gradually, rather than all at once.

In Coleridge's poetry supernaturalism is vague and dim. Nothing is clear. He does not lay all cards on the table, he keeps a lot of information hidden for the sake of mystery and suspense.

The supernatural has no distinct or fixed nature in his poetry. The boundary between subjective and objective reality frequently gets blurry. Thus, we do not know how much of the mariner's experience was a hallucination of the wedding guest in "The Rime of the Ancient Mariner". Similarly, we do not know whether Christabel observed something weird on

Geraldine's bosom or whether she merely had a hallucination.

Likewise, the dream like nature of *kublakhan* turns the poem into an indefinite vision of an imagined castle, i.e. an open picture overloaded with fertile spectacular imaginary nature. The "woman wailling for her demon lover," and the "ancestral voices prophesing war" and when the poet appears to transcend humankind and transform into a wild spirit of song are all examples of this.

In the poem Coleridge conveys supernaturalism in a most natural and believable manner, allowing the reader for a willing suspension of disbelief easily possible. In the "Rime of the Ancient Mariner", the wedding guest is captivated by the Ancient Mariner's dazzling eyes and is driven to listen to his tale.

Similarly, in a minor poems of Coleridge "The Three Graves", it is the curse of the mother that dominates the lives of the married couple. Such forces create delusion and we cannot judge things by normal standard.

Coleridge's supernaturalism is perfumed and coloured with convince and realistic nature. He humanizes it to make more realistic and persuasive. It appears not in traditional blood circling and hair raising form but as an ordinary human personality. Thus, Geraldine

though a demoniac sublime, is a beautiful girl, attractive and charming. She also has a commoweaknesses. For instance, she has suffered from shame and misery.

Coleridge has fusioned Natural and supernatural in his poetry. His surroundings are realistic. In the "Rime of the Ancient Mariner", the moon and the sun follow natural courses.

Coleridge's art triumphs in the formation of a proper atmosphere. He ensures the willing suspension of disbelief in the most amazing way possible. He creates the ideal environment for the appearance of the supernatural.

For example :

- (i) "Is the night chilly and dark?
The night is chilly but not dark."

Conclusion :

Not only does Colridge treat the supernatural as a psychic phenomenon; to him it also a symbol of the mystery of life in man and the world around him. It is a symbol of love which binds man, bird and beast, and which is the reality underlying all creation. According to Coleridge's religious philosophy, the mind has the power to go out of its individual, personal self, this is called mental initiative which is a prerequisite to all experiences and investigations. ○

The conservation of Forests and Its Awareness

*Dr. Md. Abu Bakkar Mondal
Asstt Prof, HOD, Arabic*

Abstract :

Forest conservation is the process of planting and safeguarding forest areas for future generations. It involves in the natural resource which is beneficial for both the environment and mankind. Forests play a vital role in human life as it generates oxygen which is indispensable for its existence, reduces greenhouse gases, provide wildlife habitat etc. But from a few decades deforestation has increased rapidly and creating severe threats to the environment and climatic conditions. Therefore, there is an urgent need of its awareness among the people and involvement of us in the battle against it.

Introduction :

A Forest is an area of land dominated by trees. Forests have an immense influence of life on the planet. It not only provides a safe refuge for a diversified biota but also influences on the climatic condition in a very positive way. Tree forests cover approximately 9.4 percent of the earth's surface and so percent of the total land area. The conservation of forest refers the pro-

cess planting and safeguarding the forested areas for the benefit and sustainability of future generations.

Significance of Forest :

Forests are one of the most abundant renewable natural resources on the planet. The benefits of the forests are multidimensional. It plays an important role in the water cycle by adding water to the atmosphere via the process of transpiration, it generate oxygen and store carbon dioxide which helps in air cleaning process, forests diverse flora and fauna hold the secret to a wide range of life sustaining items including medications and pesticides. Food, Fodder, timber, rubber, latex, resins, waxes, steroids, lubricants, dyes, incense, are some of the lucrative economic products and services dispense by the forests. Forest combat the climate change and keep it stable by absorbing greenhouse gasses and acting as a carbon storehouse, the large mass of trees in forest areas combat soil erosion by providing mechanical support to it, it also help to mitigate the disastrous effects of floods by acting as a floodwater sink. And

most importantly it is home to over 50% of all known species on the planet and accounts for over 80% of the land based biodiversity and approximately 1% of world GDP.

Deforestation :

Deforestation can be defined as the large-scale removal of trees from forests or other land for the facilitation of human activities. Man has utilized deforestation as a main weapon to forward the cause of colonization of land, urbanization, mining, manufacturing, incurring irreparable ecological imbalances in the process. It is a serious environmental concern since it can result in the loss of biodiversity, damage to the natural habitats, disturbances in the water cycle, etc. The most significant and broad changes in the volume and distribution of the earth's biomass have also occurred as a result of it-global warming.

According to the data of the United Nation Food and Agriculture Organization deforestation peaked in 1990s. Between 2000 and 2012 over 568 million acres of forest has been claimed by deforestation. According to another report the Amazon rainforest which is the source of 20% of the world's oxygen supply loses approximately 1.32 acre every minute due to deforestation. Among the primary human activities that contribute deforestation are including agriculture, logging-cutting of trees for use as a raw material, mining and urban expansion.

Among the secondary activities included the construction of homes and other buildings, the construction of roads, dams and other architectures. According the UNFCCC agriculture is the root cause of 80% of deforestation.

Strategies for forest conservation and management :

1. Forest Landscape Restoration (FLR) : FLR not only focuses on forest but also to the entire areas in order to produce numerous production and land uses. FLR landscapes are divided into three land use types each with its own set of forest restoration landscape.

2. Community Forest Management (CFM) : It gives local people a bigger role in regulating and managing the forest. Many people in underdeveloped countries have found CMF to be degraded natural forest into sustainable one. In India Joint Forest Management and Sacred Groves are most prominent.

3. Afforestation : Afforestation is the practice in which instead of taking resources from the existing natural forests, trees are planted for commercial purposes. It also creates habitat for wildlife, recreational areas and commercial use while not harming others. Van Mahotsava was launched in 1950 to make people aware of the importance of planting trees.

4. Acts for conservation of forest : The forest conservation act 1980 was

enacted to conserve the country's forests. It strictly restricts and regulates the de-reservation of forest or use the forest for non-forest purposes without prior approval from the central govt.

5. Better farming practices : Slash and burn farming, overgrazing of cattle, shifting agriculture are harmful to the environment and particularly to the forest, these practices should be kept under control for the conservation of forest.

Along with the above mentioned steps we should take other measures like Selective logging, controlling forest fires, support NGO initiatives like chipko movement, buy forest

friendly products, promoting value education on forests etc.

Conclusion :

To conclude, it can be said that both the govt. and individual should take their respecting part in the process of conservation of the forests of the world. Knowledge about the importance of forests in the nature and our day to day life needs to be spread so that people become aware of the danger to everyone and everything in the earth by deforestation. People's participation in the process of conservation is so importante that we must get involved in this national task. 📄

The colours of Friendship

Joydev Nath
6th Semester

*Friendship is a canvas, blank and bare,
Ready of colors to be painted with care.*

*In college life, we found our hues,
Colors of friendship, so bright and true*

*Red for the passion that we share,
Green for growth that we found there,
Yellow for the joy that fills our days.
Blue for the calm that friendship displays.*

*As we look back on memories made,
We see the colors that never fade,
A canvas of friendship that will always be.
The colors of us, forever free.*

Earth's Cry

Akash Kar
6th Semester

*Earth our home in danger it lies.
As we hurt and harm, we hear its cries.*

*Pollution, waste, and good we fad,
Ignoring the warnings, we do not heed*

*The forests burn, and the oceans rise,
The animals die, and the earth despise,
The balance lost, we pay the cost.
The earth's cry cannot be lost.*

*Lets hear the call and take a stand
Protect the earth, with heart and hand,
Reduce our footprint, and make a change.
Heal the earth for it to sustain.*

*The earth's cry is a call to all
To preserve, to cherish, to hear its call
To live in harmony, with nature and all.
To save the earth, for generations to enthral.*

College Week

Freshmen Social

SPORTS

Annual College Week-2023
Progya College, Agomani
(From 27/3/2023 to 01/04/2023)

1) **100 mts Run (Boys)**

1st :- Imran Ali Ahmed -6th Sem
2nd :- Pankaj Roy -6th Sem
3rd :- Uttam Prodhani -2nd Sem

2) **200 mts Run (Boys)**

1st :- Pankaj Roy -6th Sem
2nd :- Imran Ali Ahmed -6th Sem

3) **100 mts Run (Girls)**

1st :- Narjina Khatun -4th Sem
2nd :- Barnali Roy -4th Sem
3rd. :- Jhanshi Rani Roy -4th Sem

4) **200 mts Run (Girls)**

1st :- Narjina Khatun -4th Sem
2nd :- Barnali Roy -4th Sem
3rd. :- Jhanshi Rani Roy -4th Sem

5) **Volley Ball Chaimpion (Boys)**

Imran Ali Ahmed (Captain) -6th Sem

Volley Ball Runners Up (Boys)

Subhankar Barman (Captain) -4th Sem

6) **High Jump (Girls)**

1st :- Julifa Begum -6th Sem
2nd :- Kalpana Roy -4th Sem
3rd. :- Mausami Adhikary -6th Sem

7) **Long Jump (Girls)**

1st :- Barnali Roy -4th Sem
2nd :- Kalpana Roy -4th Sem
3rd. :- Barnali Roy -4th Sem

8) **High Jump (Boys)**

1st :- Uttam Prodhani -2nd Sem
2nd :- Sushanta Das -6th Sem
3rd. :- Bebek Roy -2nd Sem

9) **Long Jump (Boys)**

1st :- Suraj Roy -2nd Sem
2nd :- Chandan Roy -4th Sem
3rd. :- Imran Ali Ahmed -6th Sem

10) **Javelin Throw (Girls)**

1st :- Kalpona Roy -4th Sem
2nd :- Kakoli Modak -2nd Sem
3rd. :- Jhanshi Rani Roy -4th Sem

10) **Javelin Throw (Boys)**

1st :- Firdus Rahman -6th Sem
2nd :- Suraj Roy -2nd Sem
3rd. :- Asanur Hoque Prodhani-2nd Sem

12) **Shot Put Throw (Girls)**

1st :- Kalpona Roy -4th Sem
2nd :- Jhanshi Rani Roy -4nd Sem
3rd. :- Barnali Roy -2nd Sem

13) **Discuss Throw (Girls)**

1st :- Barnali Roy -2nd Sem
2nd :- Ajaya Mondal -4nd Sem
3rd. :- Priyanka Mondal -4th Sem

14) **Shot Put Throw (Boys)**

1st :- Uttam Prodhani -2nd Sem
2nd :- Firdus Rahman -6th Sem
3rd. :- Dipu Roy -4th Sem

15) **Discus Throw (Boys)**

1st :- Hiren Roy -6th Sem
2nd :- Pankaj Roy -6th Sem
3rd. :- Firdus Rahman -6th Sem

16) **Kabadi Winner (Girls)**

Jhanshi Rani Roy (Captain)

Kabadi Runners Up (Girls)

Julfa Begum (Captain) -6th Sem

17) **Kabadi Winner (Boys)**

Minhajur Rahman Prodhani (Captain)
-6th Sem

Kabadi Runners Up (Boys)

Imran Ali Ahmed (Captain) -6th Sem

18) **Musical Chair (Girls)**

1st :- Puja Paul -2nd Sem
2nd :- Julfa Begum -6th Sem
3rd. :- Jhanshi Rani Roy -6th Sem

19) **Badminton (Girls)**

1st :- Puja Paul -2nd Sem
 :- Damini Roy -2nd Sem
2nd :- Julfa Begum -6th Sem
 :- Runima Deka -2nd Sem

20) **Dance Competition (Girls)**

1st :- Puja Paul -4th Sem
2nd :- Sreya Basak -4th Sem
3rd. :- Julfa Begum -6th Sem

21) Poetry Recitation (Assamese)

1st :- Priyanka Mondal -4th Sem
2nd :- Samir Paul -4th Sem
3rd. :- Puja Mondal -4th Sem

23) Song Competition :

1st :- Moumita Saha -6th Sem
2nd :- Priyanka Mondal -4th Sem
3rd. :- Samir Paul -4th Sem

22) Poetry Recitation (English)

1st :- Priyanka Mondal -4th Sem
2nd :- Minhajur Rahman Prodhani- 6th Sem
3rd. :- Samir Paul -4th Sem

24) Extempore Speech :

1st :- Sajinur Rahmn -2nd Sem
2nd :- Arif Hussain -2nd Sem
3rd. :- Samir Paul -4th Sem

Library Staff

Mr. Haridas Karmakar
Librarian

Mr. Joynal Abedin
Assistant Librarian

Sumitra Adhikary
Library Assistant

Mr. Prafulla Kumar Roy
Grade -IV

Non Teaching Staff

Mr. Sukdev Paul
Senior Assistant

Mr. Samsul Hoque
Jr. Assistant

Mr. Dinesh Choudhury
Jr. Assistant

Mr. Mahammad Ali
Jr. Assistant

Mr. Sumanta Roy
Computer Assistant

Mr. Noor Mahammad Miah
Grade-IV

Mr. Subash Ch. Roy
Grade-IV

Mr. Babul Ch. Roy
Grade-IV

Mr. Sukdev Choudhury
Grade-IV

Mr. Samat Ali
Grade-IV

Mr. Khitish Ch. Roy
Grade-IV

Mr. Anada Roy
Grade-IV

Independence day Celebration

Teachers day Celebration

